

PROPAGANDA IN SLOW MOTION

Beeldvorming van mensen
zonder wettig verblijf in de media

Een productie van ZINTV, Samenlevingsopbouw Brussel vzw en Pigment vzw
Met de steun van de Franse Gemeenschapscommissie van het Brussels Hoofdstedelijk
Gewest en Welzijnszorg

SAMENLEVINGSOPBOUW
Brussel

Tijdens het schrijven van deze publicatie werd één van de deelnemers, A.B., gearresteerd en opgesloten in een gevangenis, een zogenaamd 'gesloten centrum'.

A.B. verliet zijn land omdat hij in gevaar was en hoopte een veilige haven in België te vinden, maar zijn asielaanvraag werd afgewezen. Ondanks het moeilijk leven dat hij hier had, was hij zeer actief in verschillende verenigingen. Al die jaren vocht hij tegen racisme en klaagde hij de onmenselijke levensomstandigheden van mensen zonder wettig verblijf aan. Hij was aanwezig bij vele acties en evenementen en nam actief deel aan de realisatie van dit boekje.

Brussel was zijn thuishaven maar hij had ook veel vrienden in Vlaanderen, waar hij eveneens een deel van zijn tijd doorbracht. A.B. is een groot sportman en was bestuurslid van een loopclub in Brussel. Op 15 september 2019 werd hij gedeporteerd naar het land dat hij ongeveer tien jaar geleden ontvluchtte. Op dit moment hebben we nog steeds geen nieuws over hem.

Deze editie is opgedragen aan alle personen zonder wettig verblijf en aan A.B. in het bijzonder.

Inhoudstafel

- 01 Inleiding

- 02 Voorstelling van de samenwerkingspartners

- 03 Voortraject: de beeldvorming van de deelnemers over mensen zonder wettig verblijf

---
- 04 Reflecties over taalgebruik: illegalen, clandestienen, sans-papiers, enz.

- 05 Analyse van 4 fragmenten uit televisiejournals

- 06 Infofiches

- 07 Bibliografie

- 08 Colofon

01

Inleiding

Allereerst hopen we met dit project opnieuw een gezicht te geven aan mensen zonder wettig verblijf. We willen de gangbare beelden en opvattingen deconstrueren die onze gedachten vastzetten in binaire schema's en die een imaginaire 'zij' en 'wij' creëren.

Dit project beantwoordt ook aan een vraag van de ervaringsdeskundigen zelf, die een hulpmiddel wensen te hebben om over hun dagelijkse realiteit te praten zonder systematisch te moeten uitwijken over hun privéleven.

Dit werk lijkt ons onontbeerlijk in de huidige context van identitaire tendensen, waarin dominante opvattingen over de 'Ander' op simplistische wijze de schuld geven voor alle problemen in onze samenleving. Te veel mediaproducties dragen bij aan de verspreiding van dit type discours door de complexe realiteit van mensen zonder wettig verblijf te verdoezelen en/of te simplificeren. Zo dragen ze bij aan het bestendigen van vooroordelen over deze groep mensen.

De situatie van mensen zonder wettig verblijf is een complexe realiteit. Deze mensen worden al te vaak voorgesteld als een niet-identificeerbare, ontmenselijke en criminele massa; als een probleem dat opgelost zou worden door de mensen op te sluiten in gesloten centra, door razzia's en door het criminaliseren van solidariteit. Zelden horen we een ander discours of een genuanceerdere stem ter zake.

We zijn ervan overtuigd dat de beeldvorming van mensen zonder wettig verblijf in de media een grote uitdaging is en we wensen met de realisatie van deze educatieve publicatie hiertoe bij te dragen.

Wat u nu in handen hebt, is de weergave van 6 workshops met ervaringsdeskundigen. Het vertrekpunt van de workshops is de analyse van verschillende mediaberichten die een eenzijdig beeld geven van de situatie van mensen zonder wettig verblijf. Omdat het televisiejournaal een belangrijke informatiebron is voor vele mensen, hebben we ons vooral gericht op de analyses daarvan. Het journaal heeft dan ook een grote en actieve invloed op de vormgeving van onze perceptie op de werkelijkheid.

In deze publicatie worden vier fragmenten uit nieuwsuitzendingen geanalyseerd zowel wat betreft de inhoud als de vorm. Het zijn mogelijke werkpistes voor sociaal werkers en leraren om de thematiek van mensen zonder wettig verblijf -of meer algemeen de beeldvorming van de 'Ander'- bespreekbaar te maken. Deze analyses kunnen het startpunt zijn voor een brede discussie en reflectie maar maken het ook mogelijk om in te zoomen op meer specifieke aspecten van dit onderwerp. Het kan tevens de aanleiding zijn tot het opzetten van een media-critisch en educatief traject met groepen jongeren (vanaf 15 jaar) of volwassenen.

Tegelijkertijd hopen we dat dit werk ook andere actoren in de samenleving -zoals journalisten of beleidsmedewerkers- inzichten kan verschaffen.

We willen geen rigide methodologie naar voren schuiven; maar eerder een aantal tools aanreiken om het thema van mensen zonder wettig verblijf bespreekbaar te maken. Om de groep waarmee men aan de slag gaat, voor te bereiden op het analyseren van de media, stellen we voor om eerst gezamenlijk een oefening te doen rond de beeldvorming van de deelnemers zelf over mensen zonder wettig verblijf.

Aan het einde van deze uitgave worden enkele concepten uit de analyses verder uitgewerkt en toegelicht in de info-fiches. De verschillende geanalyseerde videofragmenten zijn beschikbaar op de websites van

- ZIN TV : www.zintv.org/la-propagande-au-ralenti-3
- Samenlevingsopbouw Brussel : www.samenlevingsopbouwbrussel.be/uzin
- Pigment : www.pigmentvzw.be

Tenslotte, vooraleer u veel leesplezier te wensen, willen we benadrukken dat de aangehaalde onderwerpen in dit boekje talrijk en complex zijn. We willen niet pretenderen dat het een volledig overzicht biedt. We nodigen iedereen uit om zelf actief op zoek te gaan naar meer informatie over dit thema.

Veel leesplezier !

02

Voorstelling van de samenwerkingspartners

ZIN TV asbl is een organisatie gericht op levenslang leren met als belangrijkste missie het ontwikkelen van communicatiemodellen die zowel democratisch zijn als gedragen door burgers zelf. Om dit te organiseren wordt gewerkt met 4 complementaire werkpistes: videoworkshops (in het kader van Permanence Vidéo des Luttes Sociales), audiovisuele producties ter ondersteuning van en in samenwerking met sociale bewegingen, het Internetinformatieplatform, en het ontwikkelen van workshops en educatieve instrumenten. ZIN TV brengt zowel spelers uit het verenigingsleven en de artistieke sector, activisten, sociale bewegingen en burgers samen. Ze richt zich specifiek op doelgroepen die de kans niet altijd krijgen zich uit te drukken en anderen te ontmoeten.

Pigment vzw heeft veel expertise in groepswork op het gebied van armoedebestrijding. Sinds 2006 ondersteunt Pigment mensen zonder wettig verblijf via dialoog en ontmoeting, vorming en bewustmaking, actie en belangenbehartiging. Samen met de betrokkenen strijdt ze tegen onrecht en uitsluiting. Pigment wil maatschappelijke en institutionele structuren veranderen ten gunste van een inclusiebeleid en armoedebestrijding. Door een laagdrempelig onthaal en verschillende activiteiten te organiseren (voetbal, joggen, computerklassen, koken, enz.) wil Pigment een warme, ontspannende en rustgevende ruimte creëren. Een ruimte om zich te verenigen en actief te werken aan een aantal politieke thema's zoals winteropvang,

Samenlevingsopbouw Brussel vzw verdedigt de grondrechten van alle Brusselaars. Ze biedt professionele ondersteuning aan sociaal kwetsbare groepen door collectieve problemen te benoemen en aan te pakken, en zo duurzame en structurele oplossingen te ontwikkelen. Eén van de teams binnen Samenlevingsopbouw Brussel is gericht op het versterken van mensen zonder wettig verblijf en informeert hen over hun rechten met als doel deze te doen gelden. Samenlevingsopbouw Brussel organiseert vormingen en wekelijkse socio-juridische permanenties. Ze ondersteunt collectieven, zowel bij het oprichten ervan als naar het verzelfstandigen. Zo ondersteunt ze het Collectif des Travailleurs Sans-Papiers, heeft geijverd voor de toegang tot Nederlandse taallessen en tot de Dringend Medische Hulp, was mede-oprichter van de Migratiecoalitie en voerde campagnes zoals 'Stemmen zonder papieren'. Groepswork is een belangrijke focus, zowel met het project 'Cri d'alarme des Sans-Papiers' die via de methodiek van Digital Storytelling video's gerealiseerd heeft, en de groep Families zonder wettig verblijf.

Sinds 2014 werken Pigment vzw en Samenlevingsopbouw Brussel vzw samen in **Voyaach**, een huis dat initiatieven van, door en voor mensen zonder wettig verblijf samenbrengt. Samen organiseren ze vele activiteiten, zoals informatiesessies, politieke acties en sportieve en culturele activiteiten. Voyaach ondersteunt de collectieven van mensen zonder wettig verblijf door hen een werkplek aan te bieden.

Ervaringsdeskundigen

Eén van de belangrijkste vaststellingen van dit werk is dat er veel gepraat wordt óver mensen zonder wettig verblijf, maar nooit mét hen. Hoewel zij wel degenen zijn die dag in dag uit in deze situatie leven. Het was dus essentieel voor dit project om samen met hen aan de slag te gaan.

We brachten 22 mensen samen die geen geldige verblijfstitel hebben. Deze vormden de groep van ervaringsdeskundigen. Sommigen wonen al enkele jaren in België, anderen zijn net aangekomen. Allemaal bewandelen ze hun eigen pad, worstelen ze met verschillende kwesties, en kijken ze op hun eigen manier naar de wereld en hun eigen situatie. We brachten ze samen met één gemeenschappelijk doel: werken aan de beeldvorming van mensen zonder wettig verblijf om zo een mentaliteitsverandering in gang te zetten.

Deze getuigenis van één van de ervaringsdeskundigen illustreert de gemeenschappelijke motivatie van de deelnemers :

“ Ik vind het belangrijk om deel te nemen, vooral omdat dit project betrekking heeft op mezelf. Ik ben wat men ordinair ‘een sans-papiers’ noemt. Ik denk dat het heel belangrijk is om aan zoveel mogelijk mensen uit te leggen wat mensen in onze situatie meemaken, wat we voelen en wat er in ons omgaat. Ik merk dat er veel mensen zijn die niet weten hoe migratie werkt en wat onze leefwereld is. Men begrijpt niet wat onze problemen zijn en hoe het komt dat we ons in deze situatie bevinden.

”

Sprekers

We organiseerden zes workshops van telkens vier à vijf uur om dit boekje te realiseren. Tijdens deze sessies hebben we onze beeldvorming bevraagd, gedebatteerd, oplossingen bedacht en gezamenlijk verschillende mediadocumenten geanalyseerd. We hebben ook twee sprekers ontmoet en met hen gediscussieerd, zodat we onze ideeën over het onderwerp verder konden verfijnen :

Sophie Lejoly,

Journaliste en adjunct-secretaris-generaal van l 'Association des Journalistes Professionnels', beantwoordde onze vragen over journalistiek, de media en hoe ze werken. Dit interview inspireerde infofiche nr. 1 'Het functioneren van de media'.

Flor Didden,

Beleidsmedewerker Migratie bij 11.11.11 Nationaal, reflecteerde met ons over de taal en metaforen die worden gebruikt om over migratie te praten. Deel 4 in deze uitgave 'Reflecties over taalgebruik' is hierop gebaseerd.

03

Voortraject : DE BEELDVORMING VAN DE DEELNEMERS OVER MENSEN ZONDER WETTIG VERBLIJF

Alvorens met je groep de analyse te maken van de manier waarop mensen zonder wettig verblijf in de media worden voorgesteld, kan het nuttig zijn om de beeldvorming van de deelnemers zelf te bespreken. Dit om vanuit een gemeenschappelijke basis te kunnen vertrekken. Het gaat er dus om te bevragen hoe deelnemers zélf kijken naar mensen zonder wettig verblijf. Hiertoe hebben we de 'foto-taal' gebruikt, een interessante tool om discussies te faciliteren en reflecties vorm te geven. Bovendien maakt het werken aan beeldvorming duidelijk dat deze een concrete impact heeft op de mensen die dit ondergaan. Dit brengt ons eveneens bij het doel van media-educatie, namelijk :

“ *Het voorbereiden van elk individu om een verantwoordelijke burger te zijn, die kan bijdragen aan de ontwikkeling van een democratische, solidaire en pluralistische samenleving die openstaat voor andere culturen en verschillen, waar iedereen gelijke kansen krijgt om zich te emanciperen om zo te vechten tegen elke vorm van discriminatie.*”

Om deze reden is het interessant om de antwoorden van de deelnemers van je groep te vergelijken met die van de ervaringsdeskundigen. Met hen werd de hieronder beschreven oefening uitgevoerd, met als centrale vraag:

“ *Wat is een persoon zonder wettig verblijf?* ”

Verspreid de afbeeldingen op een tafel in het midden van de ruimte. (Wij gebruikten de foto-taal 'MOTUS des images pour le dire'²).

1

Vraag elke deelnemer om één of twee afbeeldingen te kiezen die voor hen mensen zonder wettig verblijf voorstellen. Stel de vraag 'wat is voor jou een persoon zonder wettig verblijf?' Als de terminologie 'mensen zonder wettig verblijf' niet duidelijk is, spreek dan over 'mensen zonder papieren' of 'sans-papiers'.

2

Vraag vervolgens, wanneer iedereen zijn afbeelding(en) gekozen heeft, om zijn keuze voor te stellen.

Het is van essentieel belang dat iedereen dit kan doen op een respectvolle manier en dat er naar elkaar geluisterd wordt. Het doel van deze activiteit is om zicht te krijgen op ieders beeldvorming; er bestaat dus geen goed of fout antwoord.

3

Vat aan het einde van de toelichting van elke deelnemer zijn of haar interventie samen.

- Het is interessant om de deelnemers te vragen waar zij denken dat hun beeldvorming vandaan komt.
- Als extra oefening kan men de deelnemers vragen om deze foto-taal ook toe te passen op groepen die doorgaans wel gevaloriseerd worden in de media. Deze beeldvorming wordt dan vergeleken met die uit de vorige oefening.

4

Confronteer de antwoorden van de deelnemers met de definitie van mensen zonder wettig verblijf zoals voorgesteld in de infofiche en/of met de hieronder vermelde antwoorden van de ervaringsdeskundigen.

5

Men kan jarenlang zonder papieren in een land verblijven. We worden ouder, we hebben geen kinderen, we zijn niet getrouwd. Het is een echte lijdensweg.

Het vliegtuig is een transportmiddel dat men kan nemen wanneer men vrij is. Men kan overal heen met het vliegtuig. Het staat voor vrijheid. Vandaag zijn we niet vrij, het voelt aan als een gevangenis.

Men verwijt mensen zonder papieren te zijn zoals op deze afbeelding. Voor veel mensen zijn we nietsnutten die hier zijn om te profiteren van het systeem. En nochtans is dit niet het geval. In feite zijn we mensen die het goed menen en die papieren hadden in hun land.

Dit is een sport die ik niet meer heb beoefend sinds ik mijn land heb verlaten en ik mis het. We hebben het recht niet om te sporten noch om deel te nemen aan wedstrijden.

Voor veel mensen zonder papieren, zoals wij, zijn er verbodstekens, zelfs voor zaken waar wij logischerwijze toegang toe zouden moeten hebben.

Dit stelt de duizenden 'sans-papiers' voor die onzichtbaar zijn in België.

Ik koos de foto van de aap, omdat ik op de bus het slachtoffer werd van racisme. Ik stond mijn plaats af aan een dame die me zei: 'Dit is niet wat we je vragen'. Ik vroeg haar toen: 'Maar wat vraagt u dan van me, mevrouw?' Waarop zij antwoordde: 'Terugkeren naar waar je vandaan komt, naar je oerwoud'. Dit verhaal blijft in mijn hart. Ik vergeet het nooit meer, het zit vast in mijn hart! En elke keer als ik eraan denk, moet ik huilen. Ik ga ervan uit dat ik een mens ben. Maar volgens haar ben ik gewoon een dier.

Deze antwoorden belichten aspecten uit het leven van mensen zonder wettig verblijf die we zelden in de media te zien en te horen krijgen. Ze zijn wat men het 'verborgen deel van de ijsberg' zou kunnen noemen: gevoelens van isolement en opsluiting, zich nooit veilig voelen en leven met de continue angst een identiteitsbewijs te moeten tonen, niet kunnen deelnemen aan activiteiten of hobby's, niet kunnen studeren, niet in behoorlijke omstandigheden kunnen werken of helemaal niet kunnen werken, geen bescherming kunnen krijgen in geval van agressie, racisme of bij een ongeval, maar vooral het gevoel dat men een identiteit heeft die gereduceerd wordt tot iemand 'zonder papieren'. In feite worden mensen zonder wettig verblijf vaak voorgesteld als een homogene groep waarin elke vorm van eigenheid wordt genegeerd. Nochtans zijn er vele redenen en oorzaken die maken dat men 'zonder wettig verblijf' is of wordt maar die worden zelden in de media toegelicht. De politieke eisen van de talrijke collectieven van mensen zonder wettig verblijf krijgen zelden media-aandacht, terwijl deze collectieven al jaren op een actieve manier degelijk werk verrichten. (Voor meer informatie zie ook infofiche nr. 2 'Wie is een persoon zonder wettig verblijf?')

Om de reflectie te voltooien, hebben de ervaringsdeskundigen vervolgens op de tekening van een ijsberg aangeduid wat volgens hen wel zichtbaar is en naar boven komt als men in de media spreekt over mensen zonder wettig verblijf (**het zichtbare deel van de ijsberg**) en wat volgens hen minder zichtbaar is en onderbelicht wordt in de media (**het verborgen deel van de ijsberg**).

04

Reflecties over taalgebruik ILLEGALEN, CLANDESTIENEN, SANS-PAPIERS, ENZ.

De manier waarop mensen zonder wettig verblijf worden beschreven, gecategoriseerd en vooral benoemd is belangrijk en verdient aandacht voordat we verder gaan met de analyse van beelden. Taalgebruik is immers één van de elementen die onze perceptie van de wereld en van 'de Ander' vorm geeft. De manier waarop we individuen categoriseren draagt bij aan de vormgeving van onze identiteit en die van anderen. In feite wordt identiteit vaak gedefinieerd door de vergelijking te maken met wat anders is. Er zijn woorden die, min of meer expliciet, bijdragen aan het creëren van een identiteitsopdeling, van 'Wij' versus 'Zij'.

De media gebruiken verschillende termen die mensen zonder wettig verblijf en migranten categoriseren en die de opdeling tussen wij en 'de Anderen' mee stimuleren

Migranten, asielzoekers, oorlogsvluchtelingen, economische, migranten, clandestiene migranten, klimaatvluchtelingen, transmigranten, illegalen, enz. zijn allemaal termen die op het eerste zicht beschrijvend lijken, maar eigenlijk onze blik mee bepalen op degenen die erdoor omschreven worden. De meeste van deze benamingen hebben geen enkele juridische waarde omdat ze niet wettelijk zijn vastgelegd. Het zijn dus eerder politieke instrumenten.

Bovendien dragen bepaalde uitspraken in de media en de politiek bij tot een tegenstelling tussen **goede en slechte migranten**, tussen degenen die het recht hebben om in het gastland te blijven en degenen die dit recht niet hebben. Er zouden 'echte' vluchtelingen bestaan die om politieke redenen gedwongen werden om hun land te verlaten en 'valse' vluchtelingen die omwille van economische redenen en op vrijwillige

basis hun land verlieten. Deze laatsten zouden daarom geen verblijfstitel verdienen en geen recht hebben op de solidariteit van de Belgische staat of bescherming op basis van het Verdrag van Genève dat België ondertekend heeft.

Belangrijk ook om op te merken is dat veel **metaforen** en vergelijkingen, die regelmatig in de media worden gebruikt om over migranten en mensen zonder wettig verblijf te praten, een beeld creëren dat deze mensen hetzij ontmenselijkt, hetzij criminaliseert, hetzij tot slachtoffers reduceert.

Bijvoorbeeld

Migratie wordt vaak voorgesteld als een '**stroom**' of '**toevloed**' die dient te worden teruggedrongen omdat ze Europa bedreigt. Datzelfde Europa wordt gepresenteerd als een '**fort**', wat het gevoel geeft dat migratie een invasie is waartegen men zich moet beschermen.

Migranten worden vaak gereduceerd tot **cijfers** of **verbroken records**. Deze manier van omschrijving doet ons vergeten dat het om individuele menselijke wezens gaat, elk met een unieke levensloop.

Volgens een onderzoek van de KUL (IM2MEDIATE) lag in de Belgische media 'de focus op Syrische vluchtelingen, in plaats van bijvoorbeeld op Afghanen en Irakezen, en zijn deze gericht op het collectieve. In plaats van geïnteresseerd te zijn in het individu, concentreerden de

media zich op de groep, het aantal, enz. Studies tonen echter aan dat verhalen over individuen vaker geassocieerd worden met positieve thema's. Bovendien kwamen de vluchtelingen zelf bijna nooit aan het woord, dit in tegenstelling tot politici.³ Mensen zonder wettig verblijf worden vaak '**illegalen**' of '**clandestienen**' genoemd. Deze termen criminaliseren kwetsbare mensen en beogen een repressief en onmenselijk beleid te legitimeren. We zullen het verschillende keren herhalen in dit boekje : **NIEMAND IS ILLEGAAL**.

Bovendien versterken de gekozen foto's en afbeeldingen bij krantenartikels en televisiejournals vaak de ontmenselijking van migranten of mensen zonder wettig verblijf door ze af te beelden als **vormeloze en onherkenbare massa's**.

³ BLOGIE Elodie, 'La couverture médiatique de la migration plus négative en Flandre qu'en Belgique francophone', Le Soir, mei 2019

Een migrant is een persoon, die om eender welke reden, zijn land van herkomst verlaten heeft. Het gaat zowel om mensen die vrijwillig migreren als om mensen die noodgedwongen migreren.

Een asielzoeker is een persoon die internationale bescherming aanvraagt, bijvoorbeeld in België. Deze persoon vreest vervolging in zijn thuisland. Mensen die in België asiel aanvragen krijgen een tijdelijk verblijfsrecht tijdens de asielprocedure.

Het Commissariaat-generaal voor vluchtelingen en staatlozen (CGVS) is de onafhankelijke instantie in België die beslist over een verzoek tot internationale bescherming.

Een uitgedeelde asielzoeker is iemand die meerdere malen asiel aanvraag maar geen vluchtelingenstatus kreeg. Het gaat vaak om mensen die wel degelijk gevaar lopen in hun herkomstland maar in de onmogelijkheid zijn om met nieuwe elementen het CGVS hiervan te overtuigen.

‘(Erkende) vluchteling’ is een juridisch correcte term. Een (erkende)vluchteling is een persoon aan dewelke België internationale bescherming biedt omdat ze gelooft dat het een persoon betreft die zich wegens een gegronde vrees voor vervolging vanwege ras, godsdienst, nationaliteit, het behoren tot een sociale groep of politieke overtuiging buiten het land van zijn/haar nationaliteit bevindt en bescherming van het eigen land niet kan of wil inroepen vanwege deze vrees.

Het gaat dus om asielzoekers die een positief antwoord kregen op hun asielaanvraag.

Een politiek vluchteling is een verwarrend begrip. Een asielzoeker kan om andere dan politieke redenen als vluchteling worden erkend. De vluchtelingenstatus is veel breder, dus het is beter om gewoon de term ‘vluchteling’ te gebruiken. Een persoon die in zijn/haar thuisland wordt vervolgd vanwege zijn/haar seksuele geaardheid kan bijvoorbeeld onder bepaalde omstandigheden als vluchteling worden erkend.

Een economische vluchteling is een term die wordt gebruikt om migranten te beschrijven die hun land om economische redenen hebben verlaten, om de armoede te ontvluchten en in de hoop een baan te vinden. In de gebruikelijke discours worden ze niet als ‘echte’ vluchtelingen beschouwd omdat ze ‘om de verkeerde redenen’ naar België zouden zijn gemigreerd.

Klimaatvluchtelingen zijn personen die uit hun woonplaats zijn verdreven vanwege een progressieve of abrupte verandering in hun omgeving als gevolg van klimaatverandering. Met klimatologische redenen wordt geen rekening gehouden bij het verkrijgen van de vluchtelingenstatus.

Trans(it)migranten : hoewel de meeste journalisten de termen door elkaar gebruiken zijn transmigranten en transitmigranten geen synoniemen. Volgens de onderzoekster Mieke Schrooten zijn transmigranten mensen die meerdere keren migreren: ze vertrekken uit hun land van herkomst en vestigen zich elders, voordat ze weer vertrekken. Ook expats en diplomaten behoren tot deze groep. De groep van mensen waar veel media-aandacht voor is, zijn echter

transitmigranten.

Zij zijn op doorreis, hebben wel degelijk een eindbestemming maar vragen geen asiel aan met als doel zich te kunnen vestigen in hun land van voorkeur. Ze blijven op een grondgebied om zo snel mogelijk weer te vertrekken en zijn onderweg zonder statuut noch verblijfsvergunning. De Belgische overheid weigert deze mensen die bijzonder kwetsbaar zijn, onderdak te bieden (zie Noordstation Brussel), hoewel ze in aantal erg beperkt zijn.

Expats duiden meestal op westerlingen die in het buitenland werken (vaak in een zogenaamd zuidelijk land). Tegenwoordig heeft deze term voor velen een positievere connotatie dan migrant of immigrant. Als we ze ‘arbeidsmigranten’ zouden noemen, zouden we een heel ander beeld van deze groep krijgen. ‘Het woord ‘expat’ is in feite bijna synoniem met ‘degene die moet emigreren’: het gaat echt om het verlaten van je thuisland. Later wijst het woord ‘expat’ meer om meer diegenen aan die ervoor kiezen om hun land te verlaten omwille van verschillende redenen. Het is een woord dat veel gebruikt wordt in de context van kolonisatie, vandaar de

⁴ De meeste van deze definities zijn overgenomen uit ‘Het vreemdelingenrecht in 101 antwoorden’ (2019) – Kati Verstrepen, Benoit Dhondt, Bobber Loos, Katrin verhaegen, Wout van Doren, Jana Schellekens, Ely Byuma, Julie Goedhuys

WOORDENLIJST - vervolg

associatie met Europeanen. Later in de twintigste eeuw verschijnt een nieuwe definitie, die vandaag nog steeds door velen als de enige officiële wordt beschouwd: expats zijn leidinggevenden die door hun bedrijf uitgezonden worden in het kader van wat de multinationals 'expatcontracten' hebben genoemd.⁵

Illegalen is juridisch niet correct en zou niet mogen worden gebruikt. Het wordt gebruikt om het te hebben over personen wiens verblijf niet in orde is. Het insinueert dat deze mensen zich inlaten met illegale praktijken, terwijl het enkel gaat over een administratieve overtreding, nl. het feit dat mensen zich op het Belgisch grondgebied bevinden zonder geldige verblijfsdocumenten. Het is een politiek geladen term die kwetsbare mensen ontmenselijkt, criminaliseert en beschuldigt. Het versterkt en legitimeert het huidige repressieve en ontmenselijkende migratiebeleid. We zouden eigenlijk liever ge-illegaliseerde mensen zeggen, omdat het het

migratiebeleid is dat deze mensen 'zonder wettig verblijf' maakt.

We pleiten ervoor om 'mensen zonder wettig verblijf' te gebruiken.

⁵ ALQUY Ingrid, 'L'expatriation est-elle un euphémisme pour ne pas nommer l'immigration?' sur <https://www.slate.fr/story/176298/expatriation-immigration-connotation-racisme>

Ik stel mezelf duizend vragen,
maar mijn eerste vraag is
waarom het woord 'sans-papiers'
is bedacht. Wij missen namelijk
maar 1 verblijfspapier, want
papieren hebben we genoeg.
Vaak wel honderden ('cents
papiers')!

05

ANALYSE VAN 4 FRAGMENTEN UIT TELEVISIEJOURNAALS

- Leerdoelstellingen :** Observatievaardigheden ontwikkelen
Een kritisch beeld ten opzichte van media ontwikkelen
Een reflectie starten over de inhoud en de wijze waarop iets
in beeld wordt gebracht in de media
- Finaliteit :** Een fragment van een televisiejournaal analyseren en
gezamenlijk een analyseschema opstellen hierover (wat
overdraagbaar is naar andere media)
- Duur :** minimum 50 minuten per fragment
- Materiaal :** scherm, beamer
Links naar de video's, te vinden op:
samenlevingsopbouwbrussel.be/uzin
www.pigmentvzw.be
-

Deze activiteiten (en alle activiteiten die in deze
publicatie worden voorgesteld) vertrekken steeds vanuit
de actieve deelname van de deelnemers en kunnen
onderverdeeld worden in 3 fasen: **observatie, analyse
en interpretatie.**

Het is telkens een combinatie van het samen
actief ontdekken/onderzoeken en het maken van
samenvattingen over de behandelde onderwerpen.

► Informeer je over het onderwerp

De begeleider moet kunnen inspelen op de tussenkomsten van de deelnemers. Dit betekent dat hij/zij wel over wat kennis moet beschikken met betrekking tot het onderwerp om de discussies te kunnen modereren. Deze informatie vind je terug in de infoches op het einde van deze uitgave, maar er moet wel bij vermeld worden dat de situatie van mensen zonder wettig verblijf een erg complex thema is. We pretenderen niet een volledig overzicht te bieden, maar we reiken wel manieren aan om met dit onderwerp en meer algemeen met de beeldvorming van de 'Ander' aan de slag te gaan. Wij nodigen je uit zelf bijkomend opzoekingswerk te verrichten indien er zaken zijn waar je niet zeker over bent.

► Bevraag de beeldvorming van de deelnemers over het journaal

Voordat we beginnen met de analyses van de journaals, is het nuttig om te weten te komen wat de beeldvorming is van de deelnemers zelf omtrent het journaal. We hebben immers allemaal een andere mening over het journaal en wat het zou moeten zijn. Dit kan op een eenvoudige manier door de deelnemers de volgende twee vragen te stellen: Wat verwacht je van een journaal? Wat is het doel ervan? We stellen voor dat de begeleider nota neemt van deze discussie en er op het einde van de analyse op terug komt om te bekijken of het beeld dat de deelnemers hebben over een journaal al dan niet veranderd is en waarom.

► Bekijk het fragment dat men gaat analyseren meerdere keren

Meerdere keren een fragment bekijken helpt om bewust te worden van de emoties die ermee gepaard gaan en te focussen op redactionele keuzes en de keuze om het onderwerp op een bepaalde manier in beeld te brengen.

Het maakt het ook mogelijk om **wat er wordt gezegd te onderscheiden van wat er wordt verteld** en te onderscheiden wat expliciet en wat impliciet wordt aangekondigd. Ook kan men beter ervaren wat er wordt gevoeld en beter begrijpen waarom iemand voelt wat hij voelt.

► Stel steeds dezelfde 3 vragen

We hebben ervoor gekozen om een eenvoudige woordenschat te gebruiken zodat het makkelijker is om zich de analyse eigen te maken en te herhalen. Hierbij gaan we ervan uit dat het sowieso belangrijk is om de juiste vragen te stellen.

Wat wordt er gezegd ?

Met andere woorden, wat vertelt de commentator? Wat wordt formeel uitgedrukt? Om deze vraag te beantwoorden is het nuttig om de woorden van de journalist opnieuw te formuleren in je eigen woorden.

Hoe wordt het in beeld gebracht ?

Welke beelden gebruikt men? Welke mensen worden getoond? Hoe worden ze in beeld gebracht? Is er tekst, infographics? Zijn er geluiden te horen?

Wat wordt er verteld ?

Met andere woorden, hoe zou men het fragment kunnen interpreteren? Wat wordt er impliciet bedoeld? Wat zit er in de boodschap zonder expliciet te worden vermeld? Hiervoor zullen we ons voornamelijk baseren op het gevoel dat we krijgen wanneer we het fragment bekijken.

Deze vragen zullen telkens opnieuw op het einde van elk deel van het journaal worden gesteld om de analyse te vergemakkelijken. Zo kunnen de verschillende geluids- en visuele elementen worden geïdentificeerd, alsook de relatie ertussen, dewelke vervolgens het onderwerp uitmaken van de analyse.

Het gaat erom te beseffen dat de keuze om bepaalde beelden te gebruiken bepaalde interpretaties veroorzaakt en dat de commentaar erbij nog verder de beeldvorming en betekenis van die beelden beïnvloedt. De kijker interpreteert onbewust de beelden in zijn geheel en niet elk afzonderlijk.

Van analyse naar praktijk

Om de bedenkingen gedurende de hele analyse te verzamelen, is het interessant om in subgroepen een analyseschema op te stellen.

De deelnemers kunnen dan op basis van dit schema -dat alle elementen verzamelt- datzelfde journaal opnieuw maken (op papier), maar dan op een manier hoe het volgens hen zou moeten zijn. Welke introductie kan de nieuwslezer geven bij de reportage? Welke andere mensen zouden kunnen worden geïnterviewd? Welke andere beelden hadden kunnen worden gebruikt? Welke titel? Welk besluit? Hoe lang zou het fragment moeten duren?

Wij die hier zijn, hebben heel wat te bieden om de Belgische regering te helpen. We verlieten ons land om te ontsnappen aan situaties die iedereen hadden kunnen overkomen, op zoek naar leven. De regering heeft de deur echter gesloten voor ons; we vechten opdat er naar ons geluisterd zou worden en er enkele deuren opengemaakt worden.

De vogel vliegt vrij door de lucht, hij reist, hij migreert. Als je papieren hebt, ben je vrij, je kunt de wereld rondreizen. Je bent veilig. Wij, immigranten, ook wij komen naar hier om vrij te zijn, omdat we geen vrijheid hebben bij ons.

ANALYSE N°1

GEEN MENS IS ILLEGaal
SANS-PAPIERS EN LOTTE

CENTRES FERMES

BOUES
MENSPLAS
LE CARICOLE
STEENOKKERZEEL
VOTTEM

RTL INFO

RTL INFO

STAP 1

Welk mediafragment wordt er geanalyseerd ?

Een fragment uit het VTM-journaal van 8 mei 2018

Titel van het item : Regering jaagt op illegaal zwartwerk

Duur : 1 minuut 19 seconden

STAP 2

Eerste vertoning van het te analyseren fragment

Na deze eerste vertoning :

Wat zijn de eerste spontane reacties ?

Welk gevoel krijgt men erbij ?

Waar gaat dit fragment over ?

STAP 3

Analyse per scène

Na het bekijken van elke scène kunnen we volgende vragen stellen aan de deelnemers :

1) Wat wordt er gezegd ? Met andere woorden, wat vertelt het commentaar ons ? Welke woorden worden gebruikt ?

2) Hoe wordt het uitgebeeld ? Welke beelden zijn gebruikt ? Welke mensen worden getoond ? Hoe worden ze in beeld gebracht ? Is er tekst, zijn er infographics ? Zijn er geluiden te horen ?

3) Wat wordt er verteld ? Met andere woorden, hoe zou men het geanalyseerde fragment kunnen interpreteren ?

LEEN MIENS IS ILLEGAAI
SANS-PAPIERS EN LOTTE

Deel 1 : Voorstelling van het onderwerp

1

'Philippe De Backer en Theo Francken gaan de violen stemmen.'

2

'Samen trekken ze ten strijde tegen illegalen die betrappt worden op zwartwerk.'

3

Wat wordt er gezegd ?

De journalist legt uit dat Theo Francken en Philippe De Backer, respectievelijk staatssecretaris voor Asiel en Migratie en staatssecretaris voor de Bestrijding van Sociale Fraude, een gemeenschappelijke strategie willen ontwikkelen om zwartwerk door mensen zonder wettig verblijf te bestrijden.

Hoe wordt het in beeld gebracht ?

De twee politici zitten aan een tafel en ondertekenen een soort contract. De volgende twee shots tonen ons de aankomst van een arbeidsinspectieteam op een werf, vergezeld van een politiebrigade.

Wat wordt er verteld ?

De uitdrukking 'de violen stemmen' versterkt het idee dat de twee staatssecretarissen mannen van actie zijn; twee uitzonderlijke

'solisten' waarvan de samenwerking alleen maar positief kan zijn.

Het eerste shot van de twee mannen die een contract ondertekenen, symboliseert de toenadering tussen de staatssecretaris van Asiel en Migratie en die van de strijd tegen Sociale Fraude en toont het verband tussen deze twee sectoren.

De volgende shots -die een bezoek van een team van arbeidsinspecteurs en politieagenten aan een werf laten zien- concretiseren dit contract ondertekend door de politieke verantwoordelijken. Aangezien de beschermingshelm van de cameraman dezelfde is als die van de arbeidsinspecteurs, is het duidelijk dat de filmploeg uitgenodigd werd om deze politieke communicatie-actie in beeld te brengen.

Het positief in beeld brengen van de twee staatssecretarissen, in combinatie met de keuze om de door de regering voorgestelde encscenering weer te geven (ondertekening van een contract, bezoek aan een werf) zonder enige kritische noot, doet ons het volgende concluderen over het opzet van de reportage: het gaat er niet om de problemen in verband met de bestrijding van sociale fraude ter discussie te stellen. Ze geeft eerder een door de regering georganiseerde communicatie-actie weer.

ANALYSE N°1

GEEN MENS IS ILLEGAAL
SANS-PAPIERS EN LOTTE

Deel 2 : De getuigenis van Philippe de Backer

4

5

'We treffen elk jaar nog meer dan duizend mensen aan die illegaal tewerkgesteld zijn. Dat wil zeggen dat ze een job doen in het zwart circuit, zonder een geldige verblijfsvergunning, bijvoorbeeld in de carwash sector of in de fruitteelt. Met dit protocol versterken we de samenwerking om dus samen te kunnen optreden om dat soort van mistoestanden harder aan te pakken.'

Wat wordt er gezegd ?

Philippe de Backer geeft een overzicht van de maatregelen die de inspectiediensten hebben genomen om zwartwerk van mensen zonder wettig verblijf te controleren. Er wordt gespecificeerd welke soorten beroepssectoren te maken hebben met zwartwerk. En hij bevestigt vervolgens de noodzaak om de coördinatie tussen de twee administraties te verbeteren om dit probleem effectiever te bestrijden.

Hoe wordt het in beeld gebracht ? ?

We horen het begin van het interview van Philippe De Backer in een shot waarop de controle van een bouwvakker te zien is. De reportage toont ons vervolgens de staatssecretaris die aan de rand van een park wordt geïnterviewd.

Wat wordt er verteld ?

De zin 'We betrappen elk jaar meer dan duizend mensen die illegaal tewerkgesteld zijn' wordt in beeld gebracht met een werfinspectie. Dit doet de kijker concluderen dat de arbeiders die gecontroleerd worden, in het zwart werken en dus zeker mensen zonder wettig verblijf zijn.

Volgens de staatssecretaris voor Bestrijding van Sociale Fraude hangt de oplossing van zwartwerk af van een betere coördinatie tussen zijn diensten en de Dienst Vreemdelingenzaken. Dit doet ons geloven dat als mensen zonder wettig verblijf uitgewezen zouden worden, het probleem van zwartwerk in deze sectoren opgelost zou zijn. De verantwoordelijken voor sociale fraude zijn dus mensen zonder wettig verblijf.

ANALYSE N°1

GEEN MENS IS ILLEGaal
SANS-PAPIERS EN LOTTE

6

7

8

'Met die acties wil men malafide bedrijven tot de orde roepen, maar voortaan dus ook de illegalen zelf aanpakken.'

Wat wordt er gezegd ?

De journalist herinnert de kijker eraan dat de strijd tegen sociale fraude tot doel heeft ervoor te zorgen dat het arbeidsrecht correct wordt toegepast door bedrijven. Hij wijst er echter ook op dat de controles vanaf nu ook gericht zullen zijn op de bestrijding van illegale migratie.

Hoe wordt het in beeld gebracht?

In het eerste shot worden drie arbeiders gefouilleerd terwijl ze tegen een muur staan. Eén van hen geeft zijn identiteitskaart aan een politieagent. In de andere twee shots worden twee andere arbeiders geboeid naar een politiecombi gebracht.

Wat wordt er verteld ?

Door aan te geven dat het de opdracht van de arbeidsinspectie is om 'malafide bedrijven tot de orde te roepen', maakt de journalist een verduidelijking die tot nu toe afwezig was in de overheidscommunicatie: hij wijst op de verantwoordelijkheid van de werkgevers.

Maar de beelden die gebruikt worden om zijn punt te illustreren, accentueren echter het tweede deel van zijn opmerking, namelijk dat de controles voortaan ook gebruikt zullen worden om 'illegalen op te pakken'. De opeenvolging van shots van de arrestatie van werknemers verwijzen naar een criminele dimensie.

De reportage bevestigt dus de door de regering voorgestelde aanpak: het legt de focus op het oplossen van sociale fraude door middel van repressieve maatregelen t.a.v. uitgebuide werknemers, in plaats van het in vraag stellen van de praktijken van de bedrijven of van een extreem restrictief arbeidsmigratiebeleid.

ANALYSE N°1

GEEN MENS IS ILLEGaal
SANS-PAPIERS EN LOTTE

9

‘Onze sociale inspectiediensten gaan samen op stap met de Dienst Vreemdelingenzaken. Bijvoorbeeld bij controles in grote steden, om louche handelszaken aan te pakken. Als er dan problemen worden vastgesteld, kunnen die gesloten worden. De sociale inspectiediensten, die alleen op pad zijn, en die illegalen aantreffen kunnen dan de Dienst Vreemdelingenzaken waarschuwen.’

10

Wat wordt er gezegd ?

Philippe De Backer legt uit dat de rol van de arbeidsinspectie er nu ook zal uit bestaan de migratieinstanties te waarschuwen om de strijd aan te binden met dubieuze bedrijven.

Hoe wordt het in beeld gebracht ?

De staatssecretaris voor de bestrijding van Sociale Fraude wordt geïnterviewd aan de rand van een park. Aan het einde van zijn interview zien we een politiebrigade en arbeidsinspecteurs die een nachtwinkel binnengaan.

Wat wordt verteld ?

De strijd tegen sociale fraude is vanaf nu organisch verbonden met de Dienst Vreemdelingenzaken. Het werk van de arbeidsinspecteur zal er dan ook zowel uit bestaan te zorgen voor een correcte toepassing van het arbeidsrecht door bedrijven, als uit het verwittigen van de immigratiediensten bij het vermoeden dat een werknemer geen geldige verblijfsvergunning heeft. Of het nu gaat om mensenhandel of uitbuiting door een malafide werkgever, de werknemer zonder wettig verblijf wordt gezien als een crimineel die naar een gesloten centrum moet worden gestuurd.

ANALYSE N°1

GEEN MENS IS ILLEGaal
SANS-PAPIERS EN LOTTE

Deel 3 : De getuigenis van Theo Francken

11

'Aan Theo Francken dan, om hun het land uit te zetten. Hij vreest wel dat het probleem veel groter is dan men nu denkt.'

12

Wat wordt er gezegd ?

Het is aan Theo Francken om werknemers zonder wettig verblijf uit te wijzen nadat ze op het werk betrapt zijn. Het is echter zeer waarschijnlijk dat ze met meer zijn dan we tot nu toe dachten.

Hoe wordt het in beeld gebracht ?

Twee shots tonen een team van arbeidsinspecteurs, begeleid door een politiebrigade, tijdens de controle van twee nachtwinkels.

Wat wordt er verteld ?

De journalist geeft aan dat het aan Theo Francken is om de werknemers zonder wettig verblijf het land uit te wijzen. Dit voorstel -dat aan het begin van de reportage door regeringswoordvoerders werd verdedigd- wordt dus genormaliseerd in de commentaar van de journalist. Het strafbaar stellen van een kwetsbaar deel van de bevolking om een groot maatschappelijk probleem op te lossen, wordt hierdoor onbetwistbaar.

De beelden van de inspectie in de nachtwinkels die de commentaar illustreren, versterken de idee dat 'het probleem groter is dan we denken'. Nachtwinkels zijn nl. handelszaken die voornamelijk gerund worden door mensen die gepercipieerd worden als buitenlanders en maken deel uit van het dagelijks leven van een groot deel van de Belgische bevolking.

GEEN MENS IS ILLEGaal
SANS-PAPIERS EN LOTTE

13

'Drie per dag, die worden betrapt, illegalen op zwartwerk. Ja dat is volgens mij maar het topje van de ijsberg. Het fenomeen is veel groter. Gelet op het feit dat er gewoon veel meer illegalen zijn, dit is een historisch feit, spijtig genoeg. En dus in die zin moet er beter samengewerkt worden tussen de diensten Sociale Inspectie en mijn Dienst Vreemdelingenzaken, zodat die ook effectief kunnen worden aangepakt, kunnen worden opgesloten, en het land uitgezet. Want als we het niet weten kunnen we natuurlijk ook niet optreden.'

Wat wordt er gezegd ?

Theo Francken legt uit dat zijn administratie elke dag drie werknemers zonder wettig verblijf arresteert, maar dat het er in feite nog veel meer zijn. Het is daarom noodzakelijk om alle sociale inspecties te linken met de Dienst Vreemdelingenzaken, om de doeltreffendheid van het uitwijzingsbeleid te optimaliseren.

Hoe wordt het in beeld gebracht ?

Theo Francken wordt geïnterviewd aan de rand van een park.

Wat wordt er verteld ?

Theo Francken gebruikt de metafoer van de ijsberg om aan te tonen dat het probleem eigenlijk systemisch is. Hij bevestigt deze analyse door te stellen dat illegale immigratie 'helaas' een historisch feit is.

Deze ideologische associatie van het systemisch probleem van sociale fraude met de specifieke situatie van clandestiene migratie wordt in de reportage op geen enkele wijze ter discussie gesteld. Theo Francken gaat zelfs nog verder door te wijzen op de noodzaak van betere samenwerking tussen alle sociale inspectiediensten en migratiediensten.

Wat onthouden we ?

Wat in de reportage tot uiting komt, is bijna uitsluitend een overname van de officiële communicatie van de overheid. De visie van de regering wat betreft migratie en de situatie van mensen zonder wettig verblijf wordt op geen enkel moment in perspectief geplaatst of ter discussie gesteld.

Deze paraplu staat symbool voor 'bescherming' -het zou een verblijfstitel kunnen zijn- en de regen stelt het probleem voor. In mijn land had ik problemen, maar ik had er niet zo'n paraplu wat me gedwongen heeft om te vluchten en naar hier te komen. Maar uiteindelijk heb ik hier nog meer problemen dan ginds.

Dit beeld doet me denken aan een 'sans-papiers' die een politieagent tegenkomt op straat.

ANALYSE N°2

STAP 1

Welk mediafragment wordt er geanalyseerd ?

Een fragment uit het RTL-TVI-journaal van 13 augustus 2016.

Titel van het item : 1000 extra plaatsen

Duur : 1 minuut 59 seconden

STAP 2

Eerste vertoning van het te analyseren fragment

Na deze eerste vertoning :

Wat zijn de eerste spontane reacties ?

Welk gevoel krijgt men erbij ?

Waar gaat dit fragment over ?

STAP 3

Analyse per scène

Na het bekijken van elke scène kunnen we volgende vragen stellen aan de deelnemers :

1) Wat wordt er gezegd ? Met andere woorden, wat vertelt het commentaar ons ? Welke woorden worden gebruikt ?

2) Hoe wordt het uitgebeeld ? Welke beelden zijn gebruikt ? Welke mensen worden getoond ? Hoe worden ze in beeld gebracht ? Is er tekst, zijn er infographics ? Zijn er geluiden te horen ?

3) Wat wordt er verteld ? Met andere woorden, hoe zou men het geanalyseerde fragment kunnen interpreteren ?

ANALYSE N°2

NIEN MENS IS ILLEGAA
SANS-PAPIERS EN LOTTE

Deel 1

1

2

'Theo Francken wil 1000 extra plaatsen creëren in gesloten centra voor illegalen. Op dit moment zijn er 600 in België. De staatssecretaris doet deze aankondiging in Sudpresse, maar zegt niet waar of wanneer en vooral niet met welk geld. Emmanuel Dupont.'

Wat wordt er gezegd ?

Theo Francken wil graag meer plaatsen creëren in gesloten centra, maar de middelen die nodig zijn om dit te realiseren zijn nog niet vastgelegd.

Hoe wordt het in beeld gebracht ?

Naast de presentator van het journaal kan men de vermelding '1000 extra plaatsen' lezen op de afbeelding van een traliehek.

Wat wordt er verteld ?

Het gebruik van de term 'illegaal' draagt bij aan het criminaliseren van mensen zonder wettig verblijf. Hoewel situaties of handelingen illegaal kunnen zijn, kan een persoon als zodanig nooit illegaal zijn. Het gebruik van dit soort termen versterkt het negatieve imago van mensen zonder wettig verblijf en legitimeert hun behandeling (inclusief de opsluiting in een gesloten centrum). Om deze reden raadt de ethische raad van de journalistiek het gebruik van deze denigrerende term af.

Bovendien wordt in dit fragment de idee geopperd dat mensen zonder wettig verblijf duur zijn voor de staat, omdat die middelen moet vinden om hen te handhaven. Vervolgens stelt de journalist wel de vraag naar de kostprijs om gesloten centra te kunnen bouwen, maar stelt hij het bestaan van gesloten centra op zich niet in vraag. De vraag naar het 'waarom' wordt gerechtvaardigd door het gebruik van de term 'illegaal'. Er is dus een redactionele keuze gemaakt in de voorstelling van

het onderwerp: een persoon kan illegaal 'op zich' zijn, waardoor het noodzakelijk is deze op te sluiten.

Illegaal

Te vermijden term met een negatieve connotatie, die een *vreemdeling aanduidt die in België woont zonder een legale verblijfsvergunning. Wordt ook vaak aangeduid als *clandestien of *zonder papieren. Vreemdelingen zonder *wettelijke verblijfsvergunning hebben slechts *minimale rechten en kunnen een *regularisatie aanvragen.⁶

⁶ CONSEIL DE DÉONTOLOGIE JOURNALISTIQUE, 'Recommandation pour l'information relative aux personnes étrangères ou d'origine étrangère et aux thèmes assimilés' sur <https://lecdj.be/telechargements/carnet-9-Recomm-personnes-etrangees-avec-lexique-PQ-2.pdf>

ANALYSE N°2

NIEN MENS IS ILLEGAA
SANS-PAPIERS EN LOTTE

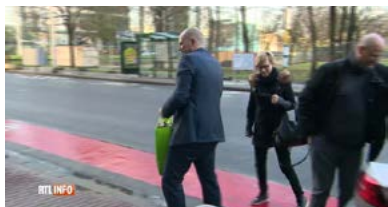

Deel 2

3

4

5

6

'Strijden tegen illegalen is één van de prioriteiten van de staatssecretaris voor Migratie geworden.'

Wat wordt er gezegd ?

De strijd tegen mensen zonder wettig verblijf is de prioriteit van Theo Francken en zal de eerste opdracht zijn waar hij zich op zal toeleppen na zijn vakantie.

Hoe wordt het in beeld gebracht ?

We zien Theo Francken glimlachend uit een auto stappen, hij haalt een papieren zak uit de koffer van zijn auto die er uitziet als een cadeauzakje, en schudt vervolgens de hand van verschillende mensen die hem verwelkomen voor het gebouw van de Dienst Vreemdelingenzaken. Dan zien we hem door de gang lopen, al pratend met één van zijn collega's.

Wat wordt er verteld ?

We zien een contrast tussen de manier waarop Theo Francken in beeld wordt gebracht en hoe men

praat over mensen zonder wettig verblijf. Theo Francken lijkt zeker van zichzelf en geeft het beeld van een actieve man die, net terug uit vakantie, de 'problemen' aanpakt zonder 'dubbelzinnigheid' (wat de eerlijkheid van de persoon benadrukt). Hij wordt hartelijk ontvangen door het team van de Dienst Vreemdelingenzaken en wordt door hen op prijs gesteld. Hij draagt een cadeauzakje, wat hem een sympathiek imago geeft. Het geeft een waarderend beeld van deze politicus.

We kunnen ons de vraag stellen hoe hij anders in beeld zou kunnen worden gebracht. Wat als men hem bijvoorbeeld had gefilmd voor een gesloten centrum of met mensen achter de tralies? Dan hadden we zeker een andere indruk gekregen van Theo Francken en diens bedoelingen. Tenslotte wordt er ons verteld: 'Strijden tegen illegalen is één van de prioriteiten van de staatssecretaris voor Migratie geworden'. Het gebruik van deze tijd impliceert dat het niet altijd zijn prioriteit was en dat er een gebeurtenis heeft plaatsgevonden die verklaart waarom dat nu wel zo is. Dit gegeven komt aan bod in deel 3.

ANALYSE N°2

NIEN MENS IS ILLEGAAL
SANS-PAPIERS EN LOTTE

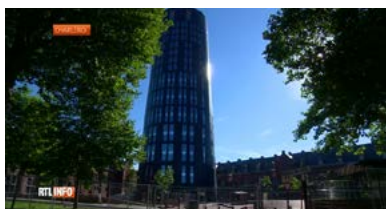
Deel 3

7

'Daar moeten we heel duidelijk over zijn. We moeten het signaal geven dat illegaliteit niet langer wordt getolereerd in België.'

8

9

'Deze uitspraken volgen op het incident van agressie tegen politieagenten in Charleroi. De dader had de Algerijnse nationaliteit en verbleef hier illegaal. Hij had het bevel gekregen het grondgebied te verlaten, maar werd wegens plaatsgebrek niet in detentie in een gesloten centrum geplaatst.'

10

11

12

'In België zijn er vijf: in Brugge, Merkplas, Vottem en 2 gesloten centra in Steenokkerzeel; de laatste werd ingehuldigd in 2012. Samen hebben ze een capaciteit van 600 plaatsen. Te weinig voor Theo Francken, die aankondigt 1000 extra plaatsen te willen creëren.'

13

14

ANALYSE N°2

NIEN MENS IS ILLEGAAL
SANS-PAPIERS EN LOTTE

Wat wordt er gezegd ?

De wens van Theo Francken om meer plaatsen in gesloten centra te creëren wordt verklaard door de aanval van een persoon zonder wettig verblijf -die wordt voorgesteld als een 'persoon van Algerijnse origine met illegaal verblijf'- op politieagenten in Charleroi. Deze persoon werd niet 'in detentie geplaatst' omwille van plaatsgebrek in de gesloten centra.

Hoe wordt het in beeld gebracht ?

Nadat we Theo Francken de verslaggever zien antwoorden, krijgen we iets te zien wat lijkt op een plaats delict (plastic politielinten markeren de locatie). Merk op dat dit interview 5 dagen eerder werd gehouden. Op de achtergrond zijn een aantal politieagenten met een wazig gezicht te zien. Vervolgens plaatst een infographic de verschillende gesloten centra op een kaart van België. Men kan zien wat een gesloten centrum veronderstelt te zijn: een groot, grijs gebouw met tralies. Er wordt ingezoomd op de tralies.

Wat wordt er verteld ?

Het bestaan van gesloten centra wordt gerechtvaardigd door het feit dat een persoon zonder wettig verblijf een aanval pleegde, maar waarbij geen uitleg wordt gegeven (waarom heeft deze persoon politieagenten aangevallen?). Volgens de verslaggeving had deze agressie voorkomen kunnen worden als de dader in een gesloten centrum was opgesloten, wat zodoende het bestaan van gesloten centra rechtvaardigt. Er wordt aldus een duidelijk verband gelegd tussen criminaliteit en mensen zonder wettig verblijf. Dit verklaart dus waarom 'de strijd tegen de illegalen de prioriteit is geworden' van Theo Francken.

De getoonde plaats delict roept een gevoel van angst op, wat dan weer de noodzaak illustreert om extra plaatsen in een gesloten centrum te creëren.

Na de plaats delict, die een sterke symbolische waarde heeft, maakt een infographic, die er uitziet als een weerkaart, een inventaris van de bestaande gesloten centra.

Opnieuw wordt de bestaansreden van gesloten centra niet in twijfel getrokken. Integendeel, het wordt gelegitimeerd door de woordenschat en technische termen gebruikt in de infographic.

ANALYSE N°2

Deel 4

15

16

17

18

'De gesloten centra zitten altijd vol. Dus moeten we de capaciteit vergroten, ik heb de capaciteit al opgetrokken van 400 plaatsen tot 600 plaatsen in twee jaar, maar het moet nog verder omhoog.'

'De vraag blijft hoe hij dit project kan realiseren. Theo Francken beweert, en ik citeer, veel creativiteit te hebben. Hij voorziet om open centra om te vormen tot gesloten centra.'

19

20

Wat wordt er gezegd ?

Theo Francken is er al in geslaagd om de capaciteit van gesloten centra op te trekken, maar dat is niet genoeg. Er moet meer gedaan worden. De middelen om dit te realiseren zijn er nog niet, maar Theo Francken komt al met creatieve oplossingen (waaronder het omvormen van open centra naar gesloten centra).

Hoe wordt het in beeld gebracht ?

Nadat Theo Francken de vraag van de journalist beantwoordt, zien we een groep activisten die zich verzetten tegen de gesloten centra voor het centrum in Steenokkerzeel. Vervolgens zien we de mensen in het gesloten centrum handgebaren maken (waarschijnlijk als antwoord op de aanwezigheid van de activisten).

Wat wordt er verteld ?

De demonstranten worden tegengehouden door een kordon van politieagenten. Het betwisten van het migratiebeleid van de regering komt dus neer op het tegengaan van orde en veiligheid (of meer nog, zelfs met het solidair zijn met de agressor van de politieagenten).

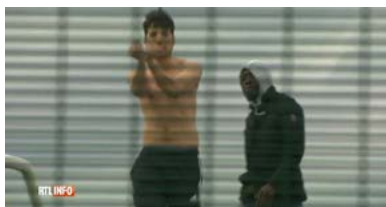
ANALYSE N°2

NIEN MENS IS ILLEGAA
SANS-PAPIERS EN LOTTE

Deel 5

21

22

23

24

'Maar tegen welke prijs? De Liga voor Mensenrechten heeft het over de onevenredige menselijke en financiële kost van gesloten centra en hekelt de afwezigheid van een globaal migratiebeleid. De staatssecretaris van Migratie zal zijn voorstellen moeten toelichten op de volgende ministerraad.'

Wat wordt er gezegd ?

De journalist herinnert ons aan het standpunt van de Liga voor Mensenrechten, die herhaalt dat gesloten centra te duur zijn vanuit menselijk en financieel oogpunt. Hij sluit het onderwerp af door uit te leggen dat Theo Francken zijn voorstellen zal toelichten op de volgende ministerraad.

Hoe wordt het in beeld gebracht ?

In eerste instantie kunnen we twee opgesloten mensen zien die op een vrij agressieve manier gebaren in onze richting maken. Een van hen draagt geen shirt. Dan zien we de tegenstanders van de gesloten centra slaan op de hekken die hen scheiden van het centrum.

Wat wordt er verteld ?

De keuze om een agressief ogende persoon zonder shirt te

tonen, legitimeert de opsluiting van mensen zonder wettig verblijf in gesloten centra aangezien ze voorgesteld worden als circusedieren of personen die er gevaarlijk uitzien.

De standpunten van de Liga voor Mensenrechten met betrekking tot gesloten centra worden slechts zeer kort en vaag genoemd. De enige mensen die tegen gesloten centra zijn, lijken een 30-tal personen te zijn die op de hekken van het centrum slaan. Ze krijgen het woord niet om de reden van hun aanwezigheid en hun eisen uit te leggen, terwijl Theo Francken meerdere keren de kans krijgt om te spreken. In tegenstelling tot hem, worden ze niet naar waarde geschat: ze schreeuwen alleen maar. De montage die eerst de opgewonden gedetineerden toont, en vervolgens de demonstranten die op de hekken slaan, roept een analogie op tussen de twee groepen. De agressiviteit van de ene groep versterkt die van de andere. We zien daarentegen Theo Francken als methodisch, strategisch en efficiënt, terwijl zijn tegenstanders als agressief worden getoond.

ANALYSE N°2

EEN MENS IS ILLEGAAL
SANS-PAPIERS EN LUTTE

Wat onthouden we ?

Een geïsoleerd incident wordt de bestaansreden van gesloten centra. Deze manier van voorstellen verenigt de situatie door alle mensen die in gesloten centra worden vastgehouden voor te stellen als potentiële criminelen. Het is belangrijk om te weten dat mensen zonder wettig verblijf niet worden opgesloten in een gesloten centra omdat ze een misdrijf begaan, maar enkel en alleen omdat ze geen geldige verblijfsvergunning hebben.

Dit ben ik. Sinds ik mijn land verlaten heb, ben ik aan het vallen. Ik weet niet waar en wanneer ik ga landen. Ik ben al 10 jaar in België. Toen ik mijn thuis verliet, wist ik niet wat ik hier zou vinden.

Toen ik in Europa aankwam,
vroeg ik me af wie ik was, want
plotseling had ik een nieuwe
identiteit die van een man 'zonder
papieren'. Het is alsof ik niet besta.

Dus vraag ik me af wie ik ben,
waar ik ben, en wat ik hier doe.
En ondertussen verstrijkt de tijd ...
Het is alsof het leven één groot
vraagteken is.

ANALYSE N°3

STAP 1

Welk mediafragment wordt er geanalyseerd ?

Een fragment uit het BX1-journaal van 25 januari 2016

Titel van het item : Theo Francken geeft cijfers over illegalen en vrijwillige terugkeer

Duur : 2 minuten

STAP 2

Eerste vertoning van het te analyseren fragment

Na deze eerste vertoning :

Wat zijn de eerste spontane reacties ?

Welk gevoel krijgt men erbij ?

Waar gaat dit fragment over ?

STAP 3

Analyse per scène

Na het bekijken van elke scène kunnen we volgende vragen stellen aan de deelnemers :

1) Wat wordt er gezegd ? Met andere woorden, wat vertelt het commentaar ons ? Welke woorden worden gebruikt ?

2) Hoe wordt het uitgebeeld ? Welke beelden zijn gebruikt ? Welke mensen worden getoond ? Hoe worden ze in beeld gebracht ? Is er tekst, zijn er infographics ? Zijn er geluiden te horen ?

3) Wat wordt er verteld ? Met andere woorden, hoe zou men het geanalyseerde fragment kunnen interpreteren ?

ANALYSE N°3

NIEN MENS IS ILLEGAA
SANS-PAPIERS EN LOTTE

Deel 1

1

2

3

4

'Hij beloofde dat het een prioriteit zou zijn. Vandaag bewijst Theo Francken het trots met de cijfers. In 2015 is het aantal uitzettingen van vreemdelingen in illegaal verblijf toegenomen.'

'10 081 mensen teruggezonden naar het land van herkomst, dit is een stijging van 15,5% ten opzichte van 2014.'

Wat wordt er gezegd ?

Het aantal uitzettingen van mensen zonder wettig verblijf is toegenomen 'dankzij' het optreden van Theo Francken.

Hoe wordt het in beeld gebracht ?

Theo Francken op een persconferentie om dit nieuws aan te kondigen. Vervolgens met een grafiek die de aangekondigde cijfers benadrukt. 10.081 uitzettingen in een kader, + 15,5% eronder met een achtergrond waarop een hek afgebeeld wordt, met een vage silhouet van een persoon.

Wat wordt er verteld ?

Theo Francken wordt voorgesteld als een gewaardeerd politicus, omdat hij zich aan zijn woord houdt en het politieke programma respecteert waarvoor hij werd verkozen.

De uitzettingcijfers worden op een positieve manier voorgesteld, omdat het een belofte is die wordt waargemaakt. Door deze te visualiseren in de vorm van een grafiek waardoor iedereen kan begrijpen dat er een toename is, worden ze nog meer benadrukt.

Het beeld van het hek waarachter we mensen zien die rugzakken dragen roept associatie op van migranten die de Europese grenzen te voet oversteken. Dit icoon wordt constant gebruikt om een onduidelijke massa te beschrijven waarbij de individuele redenen die mensen tot migratie aanzetten in het niets verdwijnen.

Deel 2

5

'Het is een prioriteit van de overheid om een effectiever terugkeerbeleid te ontwikkelen, vrijwillig als het kan maar gedwongen wanneer het nodig is, wanneer ze niet terug willen keren. En de doelgroep zijn vooral de criminelen in de gevangenissen, 40% van de criminelen van de gevangenissenpopulatie, dit zijn mensen zonder verblijfstitel in België.'

Wat wordt er gezegd ?

Eén van de prioriteiten van de regering is het opzetten van een effectief terugkeerbeleid door zich te concentreren op degenen die een misdrijf hebben begaan en die in de gevangenis zitten.

Hoe wordt het in beeld gebracht ?

We kunnen zien dat Theo Francken zijn daden verantwoordt tegenover de journalist die hem ondervraagt.

Wat wordt er verteld ?

Deze verklaring bevestigt het feit dat de noodzaak van gesloten centra niet in vraag wordt gesteld, evenmin de onmenselijkheid ervan, omdat de mensen die prioritair worden uitgezet criminelen zijn. Het migratievraagstuk wordt hier beperkt tot de uitzetting van criminelen.

We krijgen cijfers die misschien indrukwekkend lijken (bijna de helft van de gevangenen wordt bevolkt door mensen zonder wettig verblijf), maar deze cijfers worden niet in detail uitgelegd. Men kan om zeer verschillende redenen in de gevangenis belanden, vooral wanneer men zich in een situatie van grote economische en sociale onzekerheid bevindt (wat het geval is voor mensen zonder wettig verblijf)⁷. Door de cijfers op deze manier voor te stellen wordt het idee versterkt dat mensen zonder wettig verblijf in wezen crimineel zijn.

⁷ Net zoals in vele andere landen, is er in de Belgische gevangenissen een oververtegenwoordiging van gedetineerden uit lagere socio-economische klasse en personen met een migratie-achtergrond. <http://inegalites.be/Toujours-plus-de-prisons-toujours> <https://journalisme.ulb.ac.be/justice/hors-les-murs/>

NIEN MENS IS ILLEGAA
SANS-PAPIERS EN LOTTE

Deel 3

6

'De doelgroep in kwestie, de mensen die rechtstreeks uit de gevangenis worden uitgewezen, neemt spectaculair toe. +129% in vergelijking met 2014.'

7

'Of het nu gaat om vrijwillige terugkeer of gedwongen repatriëring, alle cijfers zijn gestegen. Dienst Vreemdelingenzaken heeft zijn samenwerking met ambassades en andere overheidsdiensten uitgebreid.'

8

'We hebben een steeds betere samenwerking met luchtvaartmaatschappijen, met de federale politie, met de gevangnissen; en dit alles zorgt voor een aanzienlijke toename.'

9

Wat wordt er gezegd ?

Deze 'spectaculaire' toename van uitwijzingen is met name te danken aan een efficiënte samenwerking tussen de verschillende overheidsdiensten.

Hoe wordt het in beeld gebracht ?

De toename van de uitzettingen van de doelgroep (de gedetineerden) wordt door een vergelijkbare grafiek als de vorige aangetoond. We zien een shot van een groep geraciseerde⁸ mannen die het gebouw van de Dienst Vreemdelingenzaken binnenkomen, gevolgd door een shot van een groepje van vier geraciseerde mannen die voor hetzelfde gebouw lijken te wachten. We zien eveneens een auto met het logo van Fedasil. Vervolgens zien we Freddy Roosemont, directeur-generaal van de Dienst Vreemdelingenzaken, aan het woord tijdens de persconferentie, over de goede samenwerking

tussen de verschillende overheidsdiensten.

Wat wordt er verteld ?

Om de kwestie van de gevangnissen en de gevangenen die van daaruit rechtstreeks worden gerepatriëerd te illustreren, kozen journalisten ervoor de ingang van de Dienst Vreemdelingenzaken te filmen. Ze hadden evengoed een gevangenis kunnen filmen, maar hebben ervoor gekozen om dit gebouw en de mensen die ervoor staan te filmen. Dit koppelt geraciseerde mensen en de Dienst Vreemdelingenzaken aan criminaliteit. De mensen die voor de Dienst Vreemdelingenzaken staan, zijn mensen die een asielaanvraag komen indienen in België. Praten over uitwijzing en vrijwillige terugkeer en tegelijkertijd mensen die asiel aanvragen in beeld brengen, beïnvloedt onze perceptie op nieuwkomers. Het spoort ons

⁸ Een 'geraciseerde' persoon is een persoon die behoort tot een groep die een proces van 'racialisatie' heeft ondergaan, waarmee een politiek, sociaal en mentaal proces van 'anderszijn' wordt bedoeld. 'Geraciseerd' zijn, wil dus niet zeggen dat je tot een bepaald ras behoort, maar dat je in discriminerende sociale structuren bevindt.

ANALYSE N°3

aan hen te zien als mensen 'die de plicht hebben terug te keren naar hun land' in plaats van zich te integreren in de Belgische samenleving.

Dit gedeelte wordt afgesloten door te benadrukken dat de overheden optimaal werken om deze mensen uit te wijzen (als we effectieve administraties hebben, betekent dit dat we een goede politieke vertegenwoordiging hebben). De betekenis van die politieke actie wordt hier niet in twijfel getrokken.

De vluchten.

LUCHTELINGENCRISIS

1500 migranten gered op Middellandse Zee in drie dagen tijd - vrouw zit dood in bootje

Chauffeur ontdekt 11 illegalen in vrachtwagen aan loskade Becton Dickinson

De Block: "Brussel moet factuur van opvang illegale transmigranten niet naar mij doorsturen"

Minister van Asiel en Migratie Maggie De Block (Open VLD) is niet van plan de opvang te betalen van de transmigranten die momenteel in een centrum in Haren worden opgevangen. Dat zegt ze in "Terzake". Het centrum gaat dit weekend dicht en daardoor dreigen enkele honderden migranten op straat terecht te komen.

gesloten centrum

Tientallen uitgeprocedeerde asielzoekers vrijgelaten in Merksplas om plaats te maken voor andere migranten

Frankrijk wil zijn migranten zelf kiezen

Waalse en Brusselse politie bellen amper aan bij illegalen

Politie slaat alarm

ag

GEZONDHEID

'Antwerpen installeert medische filter voor sans-papiers'

Drie jaar na de grote toestroom: hoe vergaat het de vluchtelingen in hun zoektocht naar werk?

Bomen verdwijnen in straat tegen transmigranten

14 NIEUWS VAN DE DAG

Kansloze asielzoekers ongehinderd verd

De Morgen

Nee, Duitse piloten weigerden niet om vluchtelingen te repatriëren

Francken: "Op dit moment zie ik geen elementen voor een nieuwe dijkbr"

Staatssecretaris voor Asiel en Migratie Francken (N-VA) opgelucht over laagterecords vluchtelingen

Overleven in de schaduw sans-papiers in Brussel

NIEN MENS IS ILLEGAA
SANS-PAPIERS EN LOTTE

Deel 4

10

11

12

'In 2016 moet het aantal plaatsen in gesloten centra verder worden verhoogd. Andere maatregelen worden genomen om de vrijwillige terugkeer aan te moedigen al vanaf het begin van de asielprocedure.'

Wat wordt er gezegd ?

Naast het uitzetten van gedetineerden zonder wettig verblijf is het de bedoeling om het aantal plaatsen in gesloten centra te verhogen en vrijwillige terugkeer aan te moedigen.

Hoe wordt het in beeld gebracht?

Verschillende shots van het Klein Kasteeltje worden getoond, waaronder één met drie geraciseerde mannen op een bank voor het gebouw.

⁹ Tot 2018 was het Klein Kasteeltje een opvangcentrum voor asielzoekers, beheerd door Fedasil. Sinds eind 2018 kreeg het Klein Kasteeltje een andere bestemming; het is het nieuwe aanmeldcentrum voor personen die asiel wensen aan te vragen in België. Zowel de Dispatching van Fedasil (voor de toewijzing van een opvangplaats) als de dienst Registratie van de Dienst Vreemdelingenzaken hebben hier hun diensten.

Wat wordt er verteld?

Het Klein Kasteeltje filmen om te spreken over gesloten centra is opvallend omdat het Klein Kasteeltje een opvangcentrum voor asielzoekers is (Fedasil)⁹. Spreken over een gesloten centrum en dit illustreren met een beeld van een open centrum versterkt de algemene verwarring wanneer men het heeft over de administratieve situatie van mensen zonder wettig verblijf. Het Klein Kasteeltje was ten tijde van de reportage een opvangcentrum voor asielzoekers in afwachting van de behandeling van hun asielprocedure. Gesloten centra echter zijn als gevangenis, specifiek voor de uitwijzing van personen aan wie het recht is ontzegd om in België te blijven. Deze vermenging, veroorzaakt door de combinatie van geluid en beeld, wekt het idee dat in het centrum van Brussel criminelen worden gehuisvest (aangezien gesloten centra worden geassocieerd met het idee van illegaliteit).

ANALYSE N°3

Deel 5

13

'Maar voor de Liga voor de Mensenrechten weerspiegelen de cijfers van Theo Francken vooral een verharding van het asielbeleid in ons land.'

14

15

'Dit repatriëringscijfer verbergt elke keer een escalatie in de verharding en vooral in de middelen die worden ingezet om te repatriëren. Men beweegt zich hier werkelijk op de grens van wat wettelijk is, van het respect voor de mensenrechten van deze personen en hun menselijke waardigheid.'

16

Wat wordt er gezegd?

Er is een verharding in de middelen die worden ingezet voor uitwijzingen (die zich op de rand van het wettelijke bevinden).

Hoe wordt het in beeld gebracht?

Door Alexis Deswaef, voorzitter van de Liga voor de Mensenrechten, te tonen in zijn kantoor. Hij kijkt naar wat statistische publicaties lijken te zijn. Vervolgens legt hij voor de camera uit wat de cijfers van Theo Francken betekenen.

Wat wordt er verteld?

Alexis Deswaef beantwoordt een vraag die niet in de reportage wordt gesteld (het zou het antwoord kunnen zijn op volgende vraag 'wat vindt u van de toename van de terugkeercijfers?'). Daardoor lijkt het helemaal niet synchroon te zijn met de rest van het onderwerp en wordt hij in diskrediet gebracht. Bovendien legt hij hier de nadruk op de vorm wanneer het gaat over de verharding van de uitwijzingen ('op de grens van wat wettelijk is') waardoor hij het fundament van het regeringsbeleid bevestigt. Het gaat hier om het enige moment van tegendiscours en het duurt heel kort in verhouding tot de rest van het onderwerp.

ANALYSE N°3

Deel 6

17

18

19

'De regering wil dit tempo in 2016 voortzetten, Theo Francken hoopt tegen het einde van het jaar 1000 extra uitwijzingen te realiseren.'

Wat wordt er gezegd ?

Tegen het einde van het jaar zullen nog 1000 extra uitwijzingen worden gepland.

Hoe wordt het in beeld gebracht ?

Door een reeks van 3 shots van het kamp in het Maximiliaanpark.

Wat wordt er verteld ?

De reportage sluit af met beelden van het kamp in het Maximiliaanpark, dat zich in de buurt van de Dienst Vreemdelingenzaken bevond. Het werd bewoond door mensen die wachtten om een asielaanvraag in te dienen en door migranten op doorreis naar een ander Europees land. De combinatie van commentaar en beeld laat dus zien dat een migrant die net voet op Belgische bodem heeft gezet zal worden uitgezet aangezien het om een toekomstige crimineel gaat.

Wat onthouden we?

Door deze montage, de uitgekozen beelden en de commentaar worden mensen zonder wettig verblijf en migranten opnieuw geassocieerd met criminelen. Dit discours kan worden samengevat door de onderstaande 4 beelden.

Trekvogels verhuizen richting zon bij koud weer. Wij zouden ook het recht moeten hebben om daarheen te trekken waar we ons goed voelen. Bovendien staat het geschreven in het verdrag van de rechten van de mens: ieder individu mag zich verplaatsen naar waar hij zich veilig voelt en zich daar vestigen. Maar dit recht is er niet voor iedereen.

ANALYSE N°4

STAP 1

Welk mediafragment wordt er geanalyseerd ?

Een fragment uit het VRT-journaal van 8 mei 2018

Titel van het item : Beke :

Hallucinant dat Francken illegalen met strafblad laat lopen

Duur : 1 minuut 19 seconden

STAP 2

Eerste vertoning van het te analyseren fragment

Na deze eerste vertoning :

Wat zijn de eerste spontane reacties ?

Welk gevoel krijgt men erbij ?
Waar gaat dit fragment over ?

STAP 3

Analyse per scène

Na het bekijken van elke scène kunnen we volgende vragen stellen aan de deelnemers :

- 1) Wat wordt er gezegd ? Met andere woorden, wat vertelt het commentaar ons ? Welke woorden worden gebruikt ?
- 2) Hoe wordt het uitgebeeld ? Welke beelden zijn gebruikt ? Welke mensen worden getoond ? Hoe worden ze in beeld gebracht ? Is er tekst, zijn er infographics ? Zijn er geluiden te horen ?
- 3) Wat wordt er verteld ? Met andere woorden, hoe zou men het geanalyseerde fragment kunnen interpreteren ?

GEEN MENS IS ILLEGAAL
SANS-PAPIERS EN LUTTE

Deel 1 : Voorstelling van het onderwerp

1

2

3

4

‘Vorige week werd een eerste bus met transmigranten naar het nieuwe administratieve afhandelingscentrum in Steenokkerzeel gebracht. Om hen te kunnen vasthouden - alle gesloten centra zitten immers vol - liet staatssecretaris Francken enkele tientallen illegalen vrij. Hoeveel precies, en of daar ook mensen met een strafblad bij waren wist hij vanmorgen niet.’

Wat wordt er gezegd ?

De journalist legt uit dat de eerste bus met ‘transmigranten’ is aangekomen in het gesloten centrum van Steenokkerzeel. Om plaats te maken voor deze mensen, heeft staatssecretaris Francken beslist om een tiental mensen zonder wettig verblijf vrij te laten.

Hoe wordt het in beeld gebracht ?

In de video is de ondertitel ‘Kwestie transmigranten’ opgenomen. Een serie van vier shots toont de aankomst van een politiebusje in een gesloten centrum.

Wat wordt er verteld ?

De titel ‘Kwestie transmigranten’ die gedurende heel de video in beeld is, wijst de kijkers erop dat de reportage het beleid rond de aanwezigheid van migranten

die op doorreis zijn op het Belgische grondgebied, in vraag stelt.

De journalist zegt dat we de ‘eerste bus’ gevuld met ‘transmigranten’ zien die aankomt in het gesloten centrum van Steenokkerzeel. Wat hij impliciet wil zeggen is dat er nog meer bussen zullen volgen in de komende dagen. Het is duidelijk dat het doel hier niet is om in twijfel te trekken of het noodzakelijk is om ze op te sluiten.

De camera filmt de bus door de omheining systematisch op de voorgrond te plaatsen, waardoor de gevangenschapsdimensie van de plaats wordt versterkt. Door de vraag te stellen naar de aanwezigheid van een strafblad bij de personen die worden vrijgelaten om plaats te maken voor ‘transmigranten’ draagt de reportage bij tot het criminaliseren van mensen zonder wettig verblijf.

Deze inleiding gaat ervan uit dat er geen andere oplossing is om de kwestie van transmigranten aan te pakken dan hen in de gevangenis te zetten en dat het daarom noodzakelijk is om mensen zonder wettig verblijf vrij te laten (die waarschijnlijk ook gevaarlijk zijn voor de samenleving).

Deel 2 : De getuigenis van Theo Francken

6

'Er moesten 200 plaatsen vrij gemaakt worden in totaal. Dus daarvan is een deel overgeplaatst naar andere centra, een deel teruggestuurd, maar het exacte aantal, dat weet ik nu niet. Maar ik zal dat binnenkort, binnen heel korte termijn ga ik dat weten.'

7

'U hebt nog niet kunnen checken hoeveel daarvan veroordeelde criminelen waren?'

8

'Dus die cijfers zal ik nog krijgen, in de loop van de dag.'

Wat wordt er gezegd ?

Theo Francken legt uit wat er gebeurde met de mensen die de gesloten centra verlaten hebben om plaats te maken voor 'transmigranten'. Sommigen werden uitgewezen en teruggestuurd naar hun land, anderen werden opgesloten in een ander gesloten centrum en sommigen werden vrijgelaten. Theo Francken kan de journalist geen antwoord geven op de vraag hoeveel van hen een crimineel verleden hebben.

Hoe wordt het in beeld gebracht ?

De journalist lijkt Theo Francken in een gang te 'blokkeren' om hem te dwingen op deze kritieke situatie te reageren. Theo Francken lijkt gegeneerd te zijn door de vraag.

Wat wordt er verteld ?

Door Theo Francken te ondervragen over het criminele verleden van de vrijgelaten mensen en cijfers te vragen, lijkt de journalist Theo Francken de schuld te geven van een laks beleid.

Daarbij incorporeert de kijker het beeld dat mensen zonder wettig verblijf gevaarlijke criminelen zijn die moeten worden opgesloten en zeker niet moeten worden vrijgelaten.

De blijvende aanwezigheid van de grafische titel 'Kwestie transmigranten' doet ons geloven dat migranten die België doorkruisen om naar een ander land te gaan verantwoordelijk zijn voor deze situatie. Zonder hen zouden criminelen in de gevangenis zitten en zou de samenleving veiliger zijn.

Deel 3 : De getuigenis van Gwendolyn Rutten en Wouter Beke

9

10

11

'Open Vld voorzitter Rutten noemt dat de wereld op zijn kop. Dat doe je normaal eerst. Je gaat eerst samenzitten met de administratie en je zorgt ervoor dat er geen criminelen vrijgelaten worden, punt!'

'Wanneer dat men transmigranten opvangt, dan moeten die op een of andere manier ondergebracht worden. Maar wanneer dat men daar dan illegalen met een strafblad voor laat lopen. Dat is toch hallucinant.'

Wat wordt er gezegd ?

Het woord wordt gegeven aan politieke tegenstanders van het beleid van Theo Francken. Zij bevestigen de toon van de reportage door te verklaren dat Theo Francken laks gereageerd heeft door potentiële criminelen vrij te laten.

Hoe wordt het in beeld gebracht ?

Gwendolyn Rutten wordt geïnterviewd tijdens een radio-uitzending en Wouter Beke is duidelijk in de hoofdzetel van zijn politieke partij, de CD&V.

Wat wordt er verteld ?

Door twee voorzitters van grote politieke partijen te zien reageren op het besluit van Theo Francken, begrijpt de toeschouwer dat hij getuige is van een belangrijke

politieke gebeurtenis: de 'kwestie transmigranten' zorgt voor grote opschudding in het Belgische politieke spel.

Gwendolyn Rutten vertelt ons dat we tegen het gezond verstand in handelen en verkondigt 'men laat geen criminelen vrij, punt'. Ze draagt dus bij tot de versterking van het criminele imago van mensen zonder wettig verblijf en ze lijkt politiek 'rationeler' te zijn dan haar tegenstander van de N-VA.

Wouter Beke, die voor een meer humanistische politieke traditie staat, herinnert ons eraan dat 'transmigranten' op de één of andere manier goed moeten worden opgevangen, zonder de beslissing zelf om hen op te sluiten ter discussie te stellen. En hij bekritiseert evenzeer de gevolgen van deze opvang, namelijk het vrijlaten van criminelen.

Politieke tegenstanders beschrijven Theo Francken als een lakse en weinig rationele beleidsmaker op het gebied van migratie.

ANALYSE N°4

Deel 4 : Besluit

12

13

14

15

'Theo Francken en Ben Weyts, verantwoordelijk voor snelwegparkings, maken een zootje van het hele transmigrantendossier, zegt Beke.'

'Kan u er met uw verstand bij, dat op de parkings, dat men al een half jaar aan het zeggen is, die rasters en die hekken die daar staan, die vertonen grote gaten. En dat een minister van Mobiliteit er nog altijd niet in geslaagd is om de gaten te dichten. Dat gaat over eenvoudig hekwerk!'

16

17

18

'Rutten vindt dat ook CD&Vburgemeesters, die snelwegparkings sluiten, aan de chaos bijdragen.'

'Het resultaat is één grote puinhoop en het feit dat er illegalen vrij rondlopen. Dan zeg ik, alsjeblief, gebruik jullie verstand, ga aan de tafel zitten en los dit op een ordentelijke manier op. Want op deze manier is langs de ene kant de verkeersveiligheid in het gedrang. Niemand wil een vrachtwagenchauffeur tegenkomen, die langs de kant moet gaan staan en die geen parking vindt om te rusten. Dat is ronduit gevaarlijk. En aan de andere kant wil zeker niemand dat er illegalen gaan lopen en criminelen gaan lopen.'

Wat wordt er gezegd ?

Wouter Beke bekritiseert Theo Francken en Ben Weyts, N-VA-minister van Mobiliteit en Openbare Werken, voor het desastreuze beleid tegenover de transmigranten. Hij bekritiseert de ministers omdat ze er niet in slagen de parkeerplaatsen voor vrachtwagens op snelwegen te beveiligen.

Gwendolyn Rutten, voorzitter van de Open VLD, bekritiseert vervolgens de CD&V voor het sluiten van parkeerplaatsen op de snelweg. Dit leidt tot gevaarlijk parkeersituaties voor vrachtwagens op snelwegen. Ze geeft de N-VA-regering ook de schuld van een gebrek aan rationaliteit met betrekking tot dit probleem, wat resulteert in de vrijlating van gevaarlijke criminelen.

Hoe wordt het in beeld gebracht ?

Een opeenvolging van twee beelden toont een controle van een vrachtwagen door de politie. Vervolgens zien we Wouter Beke voor het logo van zijn politieke partij.

Dan wordt een politieagent getoond die 's nachts patrouilleert op zoek naar gaten in de hekken. Hierna is er nog een beeld dat laat zien hoe een vrachtwagen wordt gecontroleerd op aanwezigheid van migranten. Het verslag wordt afgesloten met de interventie van Gwendolyn Rutten in de radiostudio.

Wat wordt erverteld ?

De beelden van het opsporen van transmigranten in snelwegstations in combinatie met de opmerkingen van Gwendolyn Rutten tonen de volledige loskoppeling met het menselijke drama dat eigenlijk het onderwerp van deze reportage vormt (kwestie transmigranten).

Transitmigranten worden voorgesteld als een groep van illegale wezens, die in de schaduw op de loer liggen, en een groot veiligheidsprobleem vormen voor de Belgische samenleving. Hun aanwezigheid op het grondgebied zou bovendien de oorzaak zijn voor de vrijlating van mensen zonder wettig verblijf, die eveneens als gewone gedetineerden omschreven worden.

Deze reportage symboliseert de overwinning van extreemrechts. De andere politieke partijen, waarvan men zou kunnen verwachten dat ze een menselijker migratiebeleid zouden verdedigen, beschuldigen staatssecretaris Francken voor zijn 'lakse' houding. Migrant zonder wettig verblijf die in gesloten centra verblijven, worden afgeschilderd als gevaarlijke criminelen.

Terwijl ze de noodzaak van gesloten centra onderschrijven, houden deze politieke leiders vast aan de hypothese dat een migrant een potentiële crimineel is omwille van zijn/haar migrantenstatus en niet omwille van hun kwetsbare

positie van het Belgische migratie- en onthaalbeleid.

Wat te onthouden ?

Theo Francken wordt hier als één tegen allen voorgesteld. Men wisselt zijn standpunten af met die van zijn tegenstanders, wat leidt tot de beeldvorming over hem als slachtoffer. Volgens de toelichting van de politici in deze reportage, lijken er mensen te zijn die kunnen worden uitgewezen en anderen die dat niet kunnen. Praten over de 'juiste' mensen om uit te wijzen versterkt de idee dat er tweederangsburgers zijn, dat er mensen zijn wiens leven waardevoller zou zijn dan dat van anderen.

Extra : voortzetting reflectie

Het hangslot stelt voor mij de regering voor die ons heeft opgesloten. Ze hebben ons in een gesloten doos gestoken en het is aan ons om te vechten zodat we eruit geraken.

De bedoeling van dit extra deel is niet een vergelijking te gaan maken met de eerder geanalyseerde fragmenten, maar het lijkt ons vooral interessant een alternatief voor te stellen om mensen zonder wettig verblijf in beeld te brengen.

ZIN TV, één van de partners van dit project, definieert zichzelf als een ruimte van 'visueel verzet' voor volksorganisaties, het verenigingsleven en de burgermaatschappij. Zonder de waarheid in pacht te willen hebben of een kant-en-klare oplossing te willen bieden, reflecteert ZIN TV voortdurend én gaat ze het debat aan over de manier waarop onzichtbaar gemaakte of gecriminaliseerde werkelijkheden in de media worden voorgesteld. ZIN TV doet aan zogenaamde 'cinematografische journalistiek': ze doen een poging om journalistiek te verbreden naar andere expressieve velden om zo de kijker extra dimensies met betrekking tot een bepaald thema mee te geven.

Het gaat hier dus om een alternatieve aanpak, die duidelijk verschilt van de hiervoor beschreven geanalyseerde nieuwsuitzendingen. Het lijkt ons nuttig een korte analyse van een eerder gemaakte reportage van ZIN

TV te maken om de reflectie over beeldvorming uit te diepen.

ZIN TV maakte in augustus 2017 een video over de razzia's in het Maximiliaanpark in Brussel.

De informatiebronnen vande hierboven geanalyseerde nieuwsuitzendingen komen voornamelijk vanuit de overheid (persconferenties, officiële mededelingen, enz.), terwijl men in de reportage van ZIN TV vertrekt van de organisaties op het terrein zelf: het gaat er namelijk om een beeld te geven van de concrete gevolgen van het gevoerde 'opvang'beleid van de federale overheid. Je kan de link naar de video vinden op www.samenlevingsopbouw.be/uzin of www.pigmentvzw.be.

De video begint met verschillende vliegtuigen die door elkaar in de lucht vliegen. Het vliegtuig wordt voor veel mensen geassocieerd met reizen, de vrijheid om zich te verplaatsen en de wereld te ontdekken. Dit positieve gevoel wordt nog versterkt door de afbeelding van het woord 'welkom'. Het zware geluid van de motoren roept echter ook een gevoel van onbehagen op, van dreiging. Afhankelijk van of men wel of niet over een geldige verblijfsvergunning beschikt, zal de betekenis van het beeld van het vliegtuig dus variëren:

voor sommigen staat het symbool voor vrije tijd en cultuur, voor anderen symboliseert het opsluiting en gedwongen terugkeer.

De tweet van Theo Francken stelt dat hij het Maximiliaanpark aan het 'opkuisen' is. Het gebruik van deze zorgvuldig gekozen term wordt in perspectief geplaatst door de reactie van een migrant: 'je wil mensen opkuisen, dat wil zeggen dat je ze wilt doden'. En zelfs indien men deze woordkeuze op een meer technische manier zou interpreteren, wordt dit ondermijnd door het beeld van kledingstukken in de bomen. De overheid kuist het Maximiliaanpark dus niet op. Onderzoek op het terrein maakt duidelijk dat Francken eerder 'het stof onder het tapijt veegt'.

De hele reportage wordt opgebouwd op deze tweedeling. Wanneer Mohammed vraagt 'Wat is het verschil tussen mij en Jacques?', krijgt de kijker het antwoord door beelden van vliegtuigen, gesloten centra en een grootse politie-interventie. Het vliegtuig is voor Mohammed het zwaard van Damocles boven zijn hoofd. Voor Mohammed is de politie gewelddadig; voor Jacques biedt de politie bescherming.

Extra : voortzetting reflectie

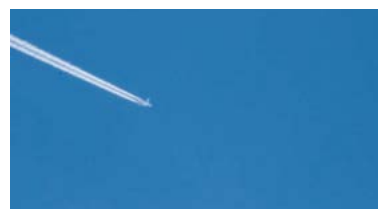
Het tweede deel van de reportage geeft het woord aan vrijwilligers van het burgerplatform. Ze beschrijven de moeilijkheden om mensen met een precair verblijfsstatuut een menswaardig onthaal te bieden. Ze besluiten met een oproep aan de politiek, waar ze geen enkele greep op hebben: 'Het zijn de politici die ondervraagd moeten worden, ik weet niet hoe dit verder gaat evolueren'. Op deze manier geeft de reportage de stem weer van een groep burgers die rechtstreeks getroffen worden door beslissingen van de overheid.

Wat onthouden we?

De reportage vertrekt vanuit het perspectief van de solidariteitsbeweging rond de migranten van het Maximiliaanpark. Er wordt bewust gebruik gemaakt van de mogelijkheden die de audiovisuele taal aanbiedt. Er is dat wat wordt gezegd, wat wordt getoond en wat men laat horen. Dit alles draagt bij tot een coherent discours op basis van onderzoek van het terrein zelf. De bronnen van de reportage zijn de mensen die rechtsreeks betrokken zijn en dagelijks aan den lijve de gevolgen van het beleid ondervinden.

De reportage van ZIN TV beweert geen objectieve of volledige informatie te bieden over het Belgische migratiebeleid, maar toont wel een onderbouwd en alternatief standpunt. Het stelt de kijker in staat deze kwestie beter te begrijpen en een bijdrage te leveren aan het democratische debat erover.

1

2

3

4

Vliegtuigmotoren

'We wisten dat ze hier waren, dat ze zich ophielden in dit park aangezien er overal barrières waren rondom het park met kinderspeeltuigen. Op deze barrières hingen kledingstukken om te drogen. Dit was het symbool van hun aanwezigheid en hun dagelijks leven. Nu is er zoals u ziet niets meer.'

Extra : voortzetting reflectie

5

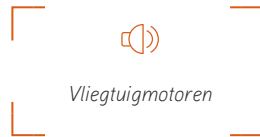
6

7

8

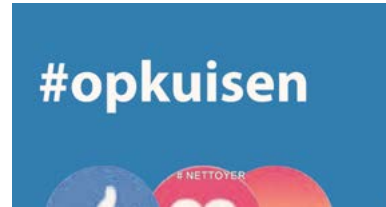

'Vanmorgen 14 mensen aangehouden in Maximiliaanpark en 9 in het Noordstation, 3 verklaarde minderjarigen #opkuisen.'

9

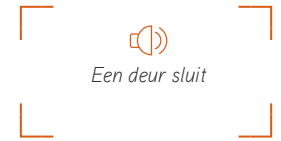
10

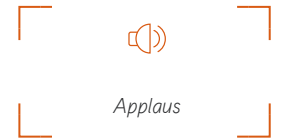
11

12

'We zijn de razzia's beu, we hebben genoeg van dit migratiebeleid dat ons terug probeert te sturen. Het beleid van Theo Francken dient tot niets. Ik vraag me nog steeds af wat men wil opkuisen? Mensen opkuisen, dat wil zeggen dat je hen wil doden, hen executeren, dat is de betekenis ervan.'

'Hij is een fascist, hij is een fascist.'

Extra : voortzetting reflectie

13

14

15

16

17

18

19

20

'Mijn naam is Mohammed, mijn naam is Mohammed. Wat is het verschil tussen mij en Jacques? Wat is het verschil?'

Toeters

Vliegtuigmotoren

Extra : voortzetting reflectie

21

22

23

24

'Laat dat los, laat los!'

Politieauto

25

26

27

28

'Alles raakte 3 weken geleden in een stroomversnelling toen de razzia's plots regelmatig werden. Elke dag of vrijwel elke dag. Het waren niet meteen 200 mensen, het waren er tussen de 20 en 30 mensen. Dat was het arrestatiequotum.

Waarom? Omdat de Dienst Vreemdelingenzaken blijkbaar zoveel vreemdelingen in één dag kan afhandelen. Administratief bedoel ik, want deze mensen laten ze natuurlijk niet op het politiebureau. Je moet weten dat de Dienst Vreemdelingenzaken beslist wat er met hun zaak gebeurt.'

'Momenteel is het steeds moeilijker om voedsel uit te delen. De laatste tijd komen ze steeds vaker tijdens het ontbijt, zelfs om mensen uit de rij te halen. Dus de mensen staan daar met hun koffie en chocoladebroodjes, ze komen toe, duwen hen met geweld op de grond en nemen ze mee in een camionette. De sfeer is echt verslechterd, we leven echt in een angstklimaat.'

Extra : voortzetting reflectie

29

30

31

32

'Het begint sommige vrijwilligers die hier zijn en dit zien uit hun evenwicht te halen en te demotiveren. Ook de migranten voelen zich steeds slechter. Ze redeneren dat als je zelfs al wordt aangevallen en geslagen als je hier geboren bent, je de nationaliteit hebt, je zaken op orde hebt en je documenten hebt, wat zullen ze ons dan aandoen? Bij een politie-interventie beginnen vaak zelfs de vrijwilligers weg te lopen. Het is echt een onvoorstelbare situatie.'

33

34

35

36

37

'Vroeger bleven ze hangen, we konden wat praten, er vormden zich groepjes, ze dronken rustig hun thee. Nu vluchten ze.'

'Waar gaat dit naartoe? Die vraag moet je aan politici stellen.'

38

'Ik weet het niet, ik weet niet hoe het zal evolueren. We wachten nog steeds op de beslissingen van onze geliefde politici.'

39

Vliegtuigmotoren

Geluid vervormt

40

Hartslag

De verschillende fragmenten die geanalyseerd werden, zijn over een periode van meerdere jaren gemaakt en gaan over verschillende onderwerpen, maar ze hebben één ding gemeen: als mensen zonder wettig verblijf al niet onzichtbaar worden gemaakt in de media, worden ze onjuist voorgesteld.

Door voortdurend de term 'illegaal' te gebruiken om mensen zonder wettig verblijf te definiëren, wordt gesuggereerd dat ze een misdrijf hebben begaan, hetgeen vervolgens ook hun behandeling legitimeert. Door dit steeds te herhalen, worden ze uiteindelijk helemaal gereduceerd tot deze identiteit, alsof het een deel van hun essentie zou zijn. Dit draagt bij aan het creëren van een monolithische en beperkende 'zonder papieren'-identiteit. In feite zouden we eerder 'ge-illegaliseerde mensen' moeten zeggen, omdat het de Belgische overheid is die mensen creëert die van alle rechten uitgesloten zijn, zogenaamde tweederangsburgers. Laten we niet vergeten dat het bestaan van mensen zonder wettig verblijf het product is van het onrechtvaardige en

onmenselijke Belgische en Europese migratiebeleid. Een beleid dat migranten en mensen zonder wettig verblijf berooft van hun grondrechten op basis van nationale en socio-economische criteria.⁹

Bovendien is het beeld dat de media van mensen zonder wettig verblijf geven zeer uniform en ver verwijderd van de realiteit. Op basis van de 4 geselecteerde en geanalyseerde videofragmenten zijn mensen zonder wettig verblijf alleenstaande mannen van Afrikaanse origine die potentieel gevaarlijk zijn.

Opmerkelijk is dat het woord bijna nooit aan mensen zonder wettig verblijf zelf wordt gegeven. Ze worden niet weergegeven als actor van hun leven en hun dagelijkse strijd, maar eerder als onderwerp van debat en controverses. Over het algemeen is er weinig spreektijd voor een tegendiscours en wanneer dit wel het geval is, lijken de sprekers niet echt met het onderwerp bekend of lijken ze niet veel te vertellen hebben.

Tot slot lijken de belangrijkste informatiebronnen voor journalisten persconferenties en officiële communicatie te zijn, die voornamelijk de stem van de overheid vertegenwoordigen. Het beperkte veldwerk impliceert ook dat er fouten worden gemaakt die nog verder bijdragen aan de verwarring en desinformatie van de publieke opinie (bijvoorbeeld het tonen van een open centrum wanneer het over gesloten centra gaat, enz.).

Deze bevindingen zijn gebaseerd op vier fragmenten van televisiejournals, wat uiteraard geen representatieve steekproef van de nieuwsmedia inhoudt. Toch worden ze bevestigd door verschillende studies en onderzoeken.

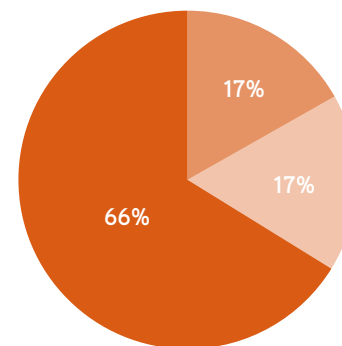
⁹ Dit is nog maar eens een bewijs dat 'kolonialiteit' een rol speelt in onze samenlevingen (kolonialiteit is een concept dat benadrukt dat de kolonisatie bepaalde sociale constructies, verbeeldingen, praktijken, hiërarchieën en geweld heeft voortgebracht die nog steeds een rol spelen vandaag. Het bevestigt dat de 'machtsmodellen', ingevoerd door de kolonisatie, heel weinig zijn veranderd).

Wat onthouden we?

Verschillende aanbevelingen kwamen naar voren uit de discussiewerkshops met de ervaringsdeskundigen :

- Stop met het gebruik van de term 'illegaal'.
- Luister en geef het woord aan de betrokkenen zelf (via de vele bestaande collectieven, door te verwijzen naar de studies die door deze collectieven zijn uitgevoerd, enz.).
- Zorg voor meer diverse informatiebronnen over mensen zonder wettig verblijf.
- Probeer je in te leven, plaats jezelf in de schoenen van de ander.

- Politici
- Vluchtelingen, migranten
- Anderen

Cijfers/migraties: wie heeft het woord in de pers?*

Een inhoudsanalyse** van 1.200 artikels -komende uit de landen gesitueerd op de migratieroute van de 'vluchtelingencrisis in 2015' (Griekenland, Servië, Hongarije, Tsjechoë en Duitsland)- toont aan dat uitspraken van politici de berichtgeving domineren, ten koste van die van burgers en vluchtelingen. Een eerste kwantitatieve analyse van het Franstalige televisienieuws laat vergelijkbare resultaten zien, met één uitzondering: vluchtelingen worden vaker geïnterviewd op televisie dan geciteerd in de geschreven pers***.

* MAZZOCCHETTI Jacinthe, YZERBYT Vincent, 'CRISE MIGRATOIRE : LE DISCOURS MÉDIATIQUE ALIMENTE-T-IL LA PEUR DES MIGRANTS ?' in Société en changement, nr 7, mei 2019, UCL, iacchos

** Chouliaraki, L., & Zaborowski, R. (2017). Voici and community in the refugee crisis : A content analysis of news coverage in Eight European Countries, International Communication Gazette, 79(6-7), 613-635.

*** Mistiaen, V. (2018). Essay N° 3 : Belgian french-language Channels adopt a Common Lens on the Migration Crisis. Retrieved June 1, 2018 from <https://kuleuven.be/soc/ims/immediate.essays>

Een 'sans-papiers' is iemand die zich verplaatst de ene plek naar de andere plek.

Een 'sans papiers' is iemand die op deze aardbol leeft.

06 INFOFICHES

Infiche N°1 ¹⁰

HET FUNCTIONEREN VAN DE MEDIA

Door het grondig analyseren van de verschillende mediafragmenten tijdens de workshops, hadden we vragen bij bepaalde redactionele keuzes en bij het functioneren van de media in het algemeen.

Moet een journalist objectief zijn ?

'Een 'medium' is een kanaal dat informatie overbrengt. De media bieden ons geen transparant venster op de wereld. Ze bieden ons een kanaal waarbij ons indirect beelden en representaties over de wereld worden gecommuniceerd. Dit houdt dus in dat de media ons selectieve versies van de wereld aanbieden en geen directe toegang ertoe.'¹¹

Deze definitie brengt ons tot het tegenspreken van een veelgehoord cliché over de media: in tegenstelling tot hun imago zijn journalisten en hun berichtgeving niet objectief.

'Objectiviteit -wat Larousse definieert als 'de eigenschap van wat conform is aan de realiteit'- is geen toepasbaar concept in de journalistiek. Volgens vooraanstaande professionals is het zelfs intellectueel bedrog om het publiek en journalisten ervan te willen overtuigen dat objectiviteit van de media mogelijk is. Elke feitelijke relatie - en des te meer elke analyse - gaat door de culturele, ideologische, filosofische en persoonlijke filters van de auteur.'¹²

¹⁰ Geïnspireerd door de interventie van Sophie Lejoly, AJP

¹¹ FRAU-MEIGS Divina, ' L'éducation aux médias (un kit à l'intention des enseignants, des élèves, des parents, des professionnels) ' op <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000149278>

¹² ASSOCIATION DES JOURNALISTES PROFESSIONNELS (AJP) ET ACTION CINÉ MÉDIAS JEUNES (ACMJ), ' Le manuel pédagogique des journalistes en classe sur http://www.ajp.be/telechargements/jec/manuel_pedagogique.pdf

Allereerst moet men een keuze maken in de informatie die men wil behandelen.

Beslissen om bepaalde informatie weer te geven en andere niet, is al partij kiezen. Bovendien zijn journalisten geen machines: ze hebben een verleden, een specifieke cultuur, een betrokkenheid bij het onderwerp, eigen voorkeuren. Dit alles speelt onmiskenbaar een rol bij het waarnemen van een gebeurtenis, zelfs als men een poging doet om objectief te zijn. Het valt niet te ontkennen dat een reportage, een artikel, wat het ook is -zelfs indien het gerealiseerd is met het grootste respect voor de deontologie- slechts een standpunt blijft.

'Velen verkiezen eerlijkheid, onafhankelijkheid en loyaliteit aan de deontologie boven objectiviteit.'¹³

Journalisten zijn onderworpen aan deontologische regels.

Volgens de 'Association des Journalistes Professionnels' (AJP - Franstalige beroepsvereniging van journalisten) verwijst deontologie naar het geheel van regels die een beroep zichzelf stelt om de rechten en plichten vast te leggen. Dankzij deze regels kunnen journalisten handelen in overeenstemming met

de moraal van het beroep. Maar dit zijn niet de enige referenties. Journalisten worden verondersteld zich aan de wet te houden en te handelen volgens hun persoonlijke ethiek. Deontologie gaat meestal over respect voor de waarheid (bv. het controleren van bronnen, corrigeren van fouten), over onafhankelijkheid (bv. vrijuit kritiek leveren, informatie en publiciteit niet vermengen), over eerlijkheid met betrekking tot de werkwijze (bv. bekendmaken dat men journalist is, informatie verkregen via andere media niet kopiëren zonder het te citeren), en het respect voor mensen (bv. het privéleven of bepaalde persoonlijke elementen van een persoon enkel vermelden als het algemeen belang dit rechtvaardigt). Deze regels worden vermeld in ethische codes: internationaal, nationaal, en door de media.

Het naleven van deze regels wordt gecontroleerd door de ethische raad voor de journalistiek. Iedereen die meent dat er een inbreuk op de ethiek is, heeft het recht om een klacht in te dienen (ook zonder persoonlijk betrokken te zijn).

Hoewel dit soort van mechanismes lovenswaardig is, moet worden opgemerkt dat deze raden doorgaans enkel reageren als

er klachten zijn. Nu zijn het net degenen die het meest blootgesteld worden aan 'fouten' van de media, die vaak over onvoldoende hulpbronnen beschikken om een klacht in te dienen. Bovendien kunnen persraden alleen morele sancties opleggen. Bij het maken van de analyses van de 4 nieuwsfragmenten, hierboven beschreven, hebben we gemerkt dat de ethische regels niet altijd gerespecteerd worden.

Voorbeeld :

Het gebruiken van de term 'illegaal' om het te hebben over mensen zonder wettig verblijf, het vermelden van persoonlijke kenmerken zoals het land van herkomst -hoewel deze informatie niet ter zake doet- of het feit dat mensen zonder wettig verblijf bijna uitsluitend in beeld worden gebracht bij probleemsituaties.¹⁴

Zijn journalisten onafhankelijk ?

Om deze vraag te beantwoorden, moet men eerst de voorwaarden begrijpen die aan journalisten worden opgelegd om informatie te verspreiden.

'Zelfs als journalisten een hoog niveau van burgerzin en een democratisch geweten hebben, zorgt de media-logica op zich niet voor uniformiteit en

*voor een eenvormig gedachtegoed? En draagt ze zodoende zelf bij aan een zachte en soepele vorm van totalitarisme?'*¹⁵

Tegenwoordig wordt informatie als handelswaar beschouwd, wat gevolgen heeft voor het pluralisme in de media.

*'Economische logica reduceert informatie steeds meer tot enkel haar commerciële waarde. Dit heeft grote gevolgen voor de rol van de media en de verwerking van informatie. Daardoor maken redacties tegenwoordig afwegingen volgens nieuwe criteria, opgesteld in zogenaamde 'media-dogma's'. Deze bepalen wat relevante informatie is volgens de doelstellingen van opbrengst, concurrentie en winst. 'Concurrentiedruk', verlaging van kosten, en industrialisatie van de productie van informatie wegen zwaarder door in de dagelijkse praktijk van de media en beïnvloeden het democratische proces en één van zijn grondslagen, nl. het pluralisme.'*¹⁶

Het gebrek aan pluralisme in onze media kan ook worden verklaard door de sociologische samenstelling van redacties. Volgens verschillende onderzoeken die door de AJP zijn uitgevoerd, is er een grote homogeniteit in journalistieke teams: ze bestaan vandaag de dag nog steeds

¹³ ASSOCIATION DES JOURNALISTES PROFESSIONNELS (AJP) ET ACTION CINÉ MÉDIAS JEUNES (ACMJ), 'Le manuel pédagogique des journalistes en classe sur http://www.ajp.be/telechargements/jec/manuel_pedagogique.pdf

¹⁴ CONSEIL DE DÉONTOLOGIE JOURNALISTIQUE, 'Recommandation pour l'information relative aux personnes étrangères ou d'origine étrangère et aux thèmes assimilés' sur <https://lecdj.be/telechargements/carnet-9-Recomm-personnes-etrangeres-avec-lexique-PQ-2.pdf>

¹⁵ LEONARD SOPHIE, 'La logique médiatique fabrique-t-elle de l'uniformité ?' sur <http://www.iteco.be/revue-antipodes/presse-radio-tele-medias-et-diversite/Pluralisme-des-medias-ethasgtagbn2>

¹⁶ Idem

overwegend uit blanke mannen van een zekere leeftijd die in het bezit zijn van een universitair diploma.¹⁷

Dit gebrek aan redactionele diversiteit heeft zeker gevolgen voor de weergave van de diversiteit van onze samenleving en de verschillende standpunten en realiteiten die er deel van uitmaken.

Bovendien zou het fenomeen van mediaconcentratie, d.w.z. het feit dat het merendeel van de media in handen is van enkele grote industriële groepen, kunnen leiden tot misbruiken waarbij deze proberen de informatie te controleren op basis van hun eigen economische belangen.

'De structurele onafhankelijkheid wordt vooral bedreigd door het kapitalistische karakter van de pers zelf. Het zijn inderdaad de groot kapitaalbezitters van wie men de meeste inmenging vreest. Welk belang heeft een industrieel of een financier bij het bezitten van media indien deze bijvoorbeeld de ongelijkheid tussen arm en rijk aan de kaak zouden stellen? Of media die onderzoek publiceren naar praktijken waarin aandeelhouders bepaalde belangen hebben? Dergelijke risico's zijn reëel. In Frankrijk zou de baas van Canal+, Vincent Bolloré, betrokken zijn geweest bij de censuur van een

gênante documentaire over Crédit Mutuel, waarmee hij goede relaties heeft.'

Daarenboven worden media ook gefinancierd door reclame, wat een belemmering kan zijn voor de onafhankelijkheid van journalisten. Deze zullen wellicht terughoudender zijn in het onderzoeken of aan de kaak stellen van de praktijken van de adverteerder die zijn media steunt.

Ten slotte gaan de arbeidsomstandigheden van journalisten er steeds meer op achteruit, zo erg zelfs, dat het door sommigen als een precair beroep wordt beschouwd.

'Volgens cijfers van de AJP zijn er nu meer dan 10 afgestudeerden in de journalistiek voor één openstaande functie. De ongebreidelde concurrentie resulteert in lagere lonen, zelfs gratis werk in de hoop de aandacht van een potentiële werkgever te trekken, en een aanzienlijke werkloosheid.'

Het is dus zeker niet de bedoeling om individuele journalisten de schuld te geven, maar het is het functioneren van het algemene mediasysteem dat dringend in vraag moet worden gesteld.

Infofiche N°2

WIE IS EEN PERSOON ZONDER WETTIG VERBLIJF ?

'Zonder wettig verblijf' is geen juridisch concept maar een term die verwijst naar mensen die geen geldige verblijfsvergunning hebben. Politici en media gebruiken al te vaak de term 'illegalen'. We blijven het herhalen: geen mens is illegaal! Wij geven er de voorkeur aan om 'persoon zonder wettig verblijf' te gebruiken omdat dit een neutrale en correcte weergave is van de realiteit: het gaat wel degelijk over een mens, maar dan iemand waarvan het verblijfsstatuut (nog) niet in orde is.

Mensen zonder wettig verblijf maken geen deel uit van de officiële statistieken, maar naar schatting zouden er tussen 120.000 en 150.000 in België zijn, waarvan de meerderheid in Brussel verblijft.

Mensen zonder wettig verblijf vormen een zeer heterogene groep. Het gaat om vrouwen, mannen, kinderen, alleenstaanden of families. Ze hebben verschillende leeftijden en nationaliteiten, verschillende levenslopen en hebben hun land om verschillende redenen verlaten. Ze hebben

allen de ambitie om een andere wending te geven aan hun leven en hebben de kracht gevonden om te ontsnappen of weg te trekken uit de moeilijke situatie in hun thuisland.

Zich vestigen in België: niet zo gemakkelijk !

De idee dat men zomaar naar België kan komen om zich hier te vestigen is één van de hardnekkigste misverstanden over het fenomeen migratie. Het kan uitsluitend in een zeer beperkt aantal situaties én onder strikte voorwaarden. Om te begrijpen waarom mensen zonder wettig verblijf zijn of worden, is een beperkt inzicht in het Belgische vreemdelingenrecht daarom noodzakelijk.

1) Het verkrijgen van een visum

In onze vreemdelingenwet bestaat er één groot basisprincipe: men moet altijd toestemming vragen aan de Belgische ambassade in het land van herkomst vooraleer zich te vestigen in België. Er zijn grosso modo drie redenen waarvoor een visum kan verkregen worden, met telkens een te volgen procedure en specifieke voorwaarden.

Samengevat kan men naar België komen voor:

- Studies
- Werk
- Gezinshereniging

Gezinshereniging is het voornaamste migratiekanaal naar België. In 2016 kwamen er 26.325 personen van buiten de Europese Unie naar België via gezinshereniging. Tweederde van hen zijn minderjarige kinderen.

2) Internationale bescherming

Mensen wiens leven of vrijheid in gevaar is en op de vlucht slaan, kunnen niet van tevoren een visum aanvragen. Zij dienen bij hun aankomst in België een asielaanvraag in en vragen dus internationale bescherming op basis van hun vrees voor vervolging.

De nood aan bescherming wordt vaak gereduceerd tot mensen die afkomstig zijn uit een land in oorlog of conflictgebied. Het gaat echter vooral om uiteenlopende vormen van vervolging of discriminatie omdat iemand politiek actief is, of behoort tot een bepaalde sociale groep zoals vrouwen, etnische minderheid, homoseksuelen, enz.

Uitzonderingen op de regel

Wanneer een migrant zich al in België bevindt om wat voor reden dan ook, máár zonder verblijfstitel, is het alleen nog mogelijk om in twee uitzonderlijke omstandigheden de administratieve situatie te normaliseren.

1) Humanitaire of medische redenen

Indien men zwaar ziek is en kan aantonen dat in het herkomstland de behandeling ervan niet toegankelijk of beschikbaar is, kan men om medische redenen worden geregulariseerd.

Het is ook mogelijk om humanitaire situaties in te roepen die de persoon verhinderen om terug te keren naar het land van herkomst. In dat geval spreken we van een humanitaire regularisatie.

In 2018 werden er echter nog geen 1500 van dergelijke aanvragen positief beoordeeld. In voorgaande jaren nog veel minder. Het gaat dus echt om zeer uitzonderlijke procedure.

2) Familiale redenen

De tweede uitzondering is gezinshereniging. Dit wordt beschouwd als een universeel mensenrecht, om het recht op een gezinsleven

te kunnen garanderen. Indien men gehuwd of wettelijk samenwonend is met zijn/haar Belgische of Europese partner, of men is ouder van een Belgisch of Europees kind, kan men in bepaalde omstandigheden de verblijfsprocedure 'gezinshereniging' opstarten. Indien de partner in België slechts over een tijdelijke verblijfstitel beschikt (bijvoorbeeld een verblijfsrecht van één of vijf jaar), kan er geen gezinshereniging vanuit België worden aangevraagd.

Hoe wordt men dan een persoon zonder wettig verblijf ?

In de communicatie van politici en in de media krijgt men de indruk dat het de verantwoordelijkheid is van de persoon zelf dat die zonder wettig verblijf (geworden) is. Niets is minder waar. Uit voorgaande uitleg blijkt namelijk dat men slechts in een heel gelimiteerd aantal gevallen een verblijfsrecht kan krijgen in België. Velen denken verkeerdelijk dat iemand die hier goed geïntegreerd is, hier al vele jaren verblijft en de taal kent automatisch verblijfsrecht krijgt. Indien dat niet zo blijkt te zijn wordt ervan uit gegaan dat deze 'wel iets verkeerd zal gedaan' hebben. De realiteit is dat er gewoonweg onvoldoende legale toegangswegen bestaan. De Belgische vreemdelingenwetgeving is ouderwets en onaangepast aan

de migratiemotieven en de realiteit van mensen.

Zoals hierboven reeds vermeld kan men om verschillende redenen 'sans-papiers' worden. We geven enkele voorbeelden (dit is geen volledige lijst) :

➤ De eerste groep van mensen zonder wettig verblijf betreft personen die naar België reisden met een visum maar na verloop van tijd niet meer aan de voorwaarden van hun verblijfsrecht konden voldoen.

Voorbeeld :

Een Tunesische student komt met een studentenvisum naar België. Een kennis van de familie staat garant om aan de inkomensvoorwaarden te voldoen. In het derde academiejaar moet hij echter zelf gaan werken om zijn kot te kunnen betalen aangezien de garant hem niet meer wenst te ondersteunen. De combinatie werk-studies wordt hem te veel en hij slaagt niet voor zijn examens. Hij verliest zijn verblijfsrecht maar wenst toch in België te blijven om alsnog zijn studies af te maken en omdat hij zijn leven in ons land heeft opgebouwd.

► Een andere groep betreft personen wiens bescherming en asiel afgewezen werd. Ze worden vaak 'afgewezen asielzoekers' genoemd. In 2018 werden 10.483 personen erkend als vluchteling. De aanvragen van ongeveer evenveel asielzoekers werden geweigerd, de helft van het totaal dus. Het gaat dan ook om een grote groep mensen die menen dat hun leven in gevaar is, maar geen bescherming krijgen in België. Hun asielaanvraag wordt onderzocht maar in veel gevallen geweigerd omdat de vrees voor vervolging onvoldoende kan worden aangetoond. Dit betekent meestal dat zij de problemen waarvoor ze zijn gevlucht niet kunnen aantonen met documenten waaruit bijvoorbeeld blijkt dat zij gezocht worden of waarom ze gearresteerd werden. Anderzijds moet men ook kunnen bewijzen dat de autoriteiten in het land van herkomst de veiligheid van de persoon niet kunnen of willen garanderen.

Men kan zich wel voorstellen dat het erg moeilijk is om tastbare bewijzen van dergelijke situaties te bekomen. Anderzijds moeten mensen vaak onverwachts op de vlucht om hun leven te redden, en hebben ze geen kans gehad om bewijsstukken te verzamelen. Omdat hun leven nog steeds in gevaar is in hun thuisland,

besluiten deze mensen om toch in België te blijven, ook al is het in zeer moeilijke omstandigheden.

Voorbeeld :

Een Guineese vrouw wordt door haar familie gedwongen de broer van haar overleden echtgenoot te huwen. Haar vader is een invloedrijke persoon en is in staat geweld te gebruiken t.o.v. zijn dochter indien die niet instemt met het huwelijk. De vrouw vlucht en vraagt asiel aan in België. De CGVS (Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen) oordeelt dat zij de mogelijkheid heeft om zich in een andere regio in Guinée te vestigen waar ze veilig is voor haar familie. Voor deze vrouw is dat echter geen optie: ze zou uitgestoten worden uit de gemeenschap en haar vader zou haar alsnog kunnen vinden.

► Een andere groep van mensen zonder wettig verblijf zijn personen die naar België komen omwille van economische motieven. Het moet in herinnering gebracht worden dat deze mensen uit zeer arme landen komen, een armoede die grotendeels veroorzaakt werd en wordt door slavernij en kolonisatie en/of structurele maatregelen opgelegd door internationale financiële instellingen (IMF, Wereldbank, enz.) en de macht van het zogenaamde Noorden. Om in België te komen werken moet je aan een aantal strenge

voorwaarden voldoen. Wat de meest logische stap lijkt, is echter ook meteen de moeilijkste, nl. het sluiten van een arbeidscontract bij een Belgische werkgever. Dit moet gebeuren terwijl de werknemer nog aan de andere kant van de wereld is. Vervolgens moet de werkgever kunnen aantonen dat deze geen geschikte kandidaten heeft gevonden binnen de Europese Unie. Het weerhoudt velen er echter niet van om de gok te wagen en clandestien naar België te komen in de hoop dat zij alsnog aan een werkvergunning kunnen geraken. Aangezien dit echt niet mogelijk is, overleeft het grootste deel van deze groep uiteindelijk via informele arbeid en zwartwerk onder uiterst slechte omstandigheden.

Voorbeeld :

De familie van een Kameroense man hebben hun spaarcenten samengelegd om de reis van hun neef te betalen. Hij zal in Europa gaan werken en maandelijks geld opsturen om de familie te onderhouden. Aangekomen in België stelt de man vast dat hij een verblijf nodig heeft om te kunnen werken. Zijn familie rekent op hem en de man probeert via zwart werk te overleven en af en toe geld op te sturen naar zijn familie wat maar moeilijk lukt.

De meeste migratieverhalen van mensen zijn een combinatie van de verschillende hierboven beschreven situaties. De realiteit toont aan dat deze situaties vaak erg complex zijn en niet zomaar binnen de rigide administratieve kaders passen.

De kinderen van mensen zonder wettig verblijf die in België zijn geboren en al jaren in België naar school gaan niet automatisch geregulariseerd worden?

Er geen specifieke verblijfsprocedure is voor klimaatvluchtelingen? Wereldwijd moeten echter elk jaar 22,5 miljoen mensen hun huis verlaten vanwege natuurrampen.

Bijna de helft (49%) van de mensen die migreren vrouwen zijn?¹⁸

De 'transmigranten' erg zichtbaar zijn in de media, maar dat deze groep nauwelijks een paar honderden mensen telt binnen de groep van mensen zonder wettig verblijf?

¹⁸ OESO, Perspectives on Global Development 2017. International Migration in a Shifting World, 2016

WELKE RECHTEN HEBBEN MENSEN ZONDER WETTIG VERBLIJF ?

In tegenstelling tot wat vaak wordt beweerd kunnen mensen zonder wettig verblijf geen aanspraak maken op de Belgische sociale zekerheid. Ze hebben geen recht op financiële steun van het OCMW. Gezinnen met kinderen ontvangen ook geen kinderbijslag. Zelfs voedselpakketten zijn slechts zeer beperkt toegankelijk voor mensen zonder wettig verblijf.

Sommige mensen zonder wettig verblijf overleven dankzij de hulp en donaties van solidaire mensen en sommige verenigingen. Maar deze solidariteit wordt de laatste jaren steeds meer gecriminaliseerd.

Mensen zonder wettig verblijf hebben het recht niet om te werken en zijn daarom genoodzaakt deel te nemen aan het zwarte arbeidscircuit waar ze gemakkelijk uitgebuit worden. Toch hebben mensen zonder wettig verblijf, net als alle andere werknemers, arbeidsrechten. Die worden echter nooit gerespecteerd omdat de werkgever in een machtspositie verkeert. De

arbeidsomstandigheden zijn mensenwaardig, de te presteren uren buitensporig en de lonen liggen onder het wettelijke minimum.

Toegang tot huisvesting is erg moeilijk zonder loonfiches of financiële garanties. Mensen zonder wettig verblijf zitten daarom in preciaire woningen, vaak ongezond, en tegen onevenredig hoge huurprijzen. In Brussel en een aantal centrumsteden bestaat er een structurele opvang van thuislozen, maar de capaciteit daarvan is zo laag dat dit geen oplossing biedt. Families zonder wettig verblijf met minderjarige kinderen kunnen wettelijk gezien terecht in een opvangcentrum. Als ze aanspraak maken op dit recht worden ze echter in een terugkeerwoning geplaatst.

Medische zorg is alleen mogelijk via de procedure 'dringende medische hulp', verleend door het OCMW. De procedure is ingewikkeld en onbekend bij de meeste mensen zonder wettig verblijf. Volgens de studie 'Naar een hervorming van de toegang tot de gezondheidszorg voor mensen zonder wettig verblijf'

van het KCE (2015) doet slechts 10% à 20% beroep op dit recht. Nochtans verkeren mensen zonder wettig verblijf in een slechte fysieke en psychische gezondheid door de extreme armoedesituatie waarin ze overleven.

Gelukkig kunnen (en moeten) kinderen zonder wettig verblijf naar school. Ondanks de schoolplicht is er geen tegemoetkoming van de overheid voor de betaling van de schoolkosten; men heeft geen recht op de schooltoelage.

Voor volwassenen zonder wettig verblijf is er geen mogelijkheid om opleiding te volgen. Om zich in te schrijven in het volwassenonderwijs, de universiteit of de hogeschool moet men bijna altijd een geldige verblijfstitel kunnen voorleggen. Sommige kleine vzw's doen hun best om hun lessen (vnl. taal- en informaticalessen) wel open te stellen voor mensen zonder wettig verblijf.

Mensen zonder wettig verblijf hebben, mits het voldoen aan een aantal voorwaarden, recht op juridische bijstand via een pro deo advocaat. De hervorming van de wetgeving in 2016 die de (onbewezen) overconsumptie van de rechtsbijstand wilde aanpakken, heeft intussen

geleid tot een onderconsumptie. Kwetsbare groepen, zoals mensen zonder wettig verblijf, vinden erg moeilijk toegang omwille van extra administratieve en financiële drempels.

Mensen zonder wettig verblijf hebben het recht klacht in te dienen indien ze slachtoffer zijn (van huisjesmelkerij, verkrachting, geweld, enzovoort). In de praktijk doen ze dit echter bijna nooit; ze riskeren namelijk op het moment van de neerlegging van hun klacht gearresteerd en opgesloten te worden, zelfs als ze slachtoffer zijn.

Samengevat, mensen zonder wettig verblijf zijn een uiterst kwetsbare groep waaraan een hele reeks grondrechten wordt onzegd.

¹⁹ Geschreven op basis van de brochure van CIRÉ (Coordination et Initiatives pour Réfugiés et Étrangers), 'On ne choisit pas de vivre sans papiers', mai 2017

TEWERKSTELLING VAN MENSEN ZONDER WETTIG VERBLIJF

Een persoon moet al over een verblijfsrecht in België beschikken om het recht te hebben om te werken. Het is echter ook mogelijk om naar België te komen als arbeidsmigrant. In dit geval dient men eerst een toelating te krijgen om te mogen werken bij een welbepaalde werkgever die voor deze vreemdeling een werkvergunning heeft aangevraagd. Pas als die toelating afgeleverd wordt door een gewestelijk Ministerie van Werk én de Dienst Vreemdelingenzaken kan de persoon vertrekken uit het land van herkomst. Iemand die naar België komt op een irreguliere wijze –zonder voorafgaande toestemming dus- met de bedoeling hier te komen werken, zal dit dus niet kunnen doen.

In 2016 werden er 15.389 arbeidskaarten B afgeleverd over heel België (met inbegrip van vernieuwingen). Arbeidskaarten B werden voornamelijk afgeleverd door Vlaanderen (50%), gevolgd door Brussel (39%) en tenslotte Wallonië (11%). De grootste groep

arbeidsmigranten komt uit India, de VS en Japan. Arbeidsmigranten vormen dus maar een klein deel van de gehele arbeidsmarkt. Het idee dat migranten jobs zouden afpakken is dus momenteel allesbehalve het geval!

In theorie: arbeidsrechten voor iedere werknemer

Hoewel mensen zonder wettig verblijf geen toelating hebben om te werken, zijn arbeidsrechten echter van toepassing als ze dat wel doen. Verschillende nationale en internationale wetten zijn hier zeer duidelijk over en leggen de verantwoordelijkheid bij de werkgevers. Arbeidsrecht houdt algemene principes in zoals :

- Een correct en regelmatig loon
- Veilige en gezonde werkomstandigheden
- Vakantie
- Opzegtermijnen

Dit betekent dat werknemers die worden misbruikt of uitgebuit een klacht tegen hun werkgever kunnen indienen bij inspectiediensten of het gerecht. Door het informele

karakter van de tewerkstelling leiden hun klachten vaak nergens toe, omdat het extreem moeilijk is om te bewijzen wat er werkelijk wel of niet gebeurd is. Bovendien durven mensen zonder wettig verblijf geen klacht in te dienen uit angst gearresteerd en uitgezet te worden.

In de praktijk : misbruik en uitbuiting

Werkgevers maken in de praktijk veelvuldig misbruik van mensen zonder wettig verblijf die wanhopig op zoek zijn naar een bron van inkomsten om te overleven. Ze zijn vaak letterlijk bereid om te werken tegen elke prijs.

Werknemers die informeel tewerkgesteld worden, bouwen geen sociale zekerheidsrechten op. Dat betekent bijvoorbeeld dat ze geen inkomen hebben als ze ziek worden of een ongeval krijgen. Ook bouwen ze geen pensioenrechten op, waarvan ze op latere leeftijd kunnen genieten.

Over het algemeen worden werknemers zonder wettig verblijf ver onder het minimumloon betaald. Bovendien betalen werkgevers deze werknemers vaak helemaal niet of verhogen ze de werkdruk. Werknemers zonder wettig verblijf worden uitgebuit op grote schaal.

Zelfs als de werknemer van mening is dat hij redelijk wordt betaald, is het vooral de werkgever die hiervan profiteert. Deze staat immers geen sociale bijdragen en belastingen af m.b.t. de gepresteerde arbeid, maar behoudt die voor eigen gewin. Daarbovenop heeft de werkgever ook de beschikking over uitermate flexibele arbeidskrachten die bereid zijn op ieder moment en tegen elke prijs te werken.

Wist je dat ?

Het gemiddelde inkomen van een persoon zonder wettig verblijf €145/maand is?

Een burger van een niet-Europees land enkel kan werken in België als hij hoog gekwalificeerd is en als hij een arbeidscontract heeft met een minimumloon van € 41.739 bruto/jaar?

De wet mensen zonder wettig verblijf verbiedt vrijwilligerswerk te doen?

GESLOTEN CENTRA

Een gesloten centrum is een plaats van vrijheidsberoving waar mensen zonder wettig verblijf worden vastgehouden in afwachting van hun uitwijzing. België heeft momenteel vijf gesloten centra: vier in Vlaanderen en één in Wallonië. De bouw van drie nieuwe gesloten centra tegen 2021 is aangekondigd. De huidige capaciteit van ongeveer 600 plaatsen zal bijna worden verdubbeld. Het is de bedoeling van de regering om 1.066 plaatsen te voorzien.

Volgens de wet kan een persoon om verschillende redenen in een gesloten centrum worden vastgehouden. Dit kan als deze bijvoorbeeld bij aankomst aan de grens niet voldoet aan de voorwaarden om België binnen te komen. Of eenmaal op het grondgebied, als deze op het moment van hun asielaanvraag bij de Dienst Vreemdelingenzaken ervan wordt verdacht de procedure te misbruiken. Of als men geen geldige verblijfsvergunning heeft. Dit betekent dat alle mensen zonder wettig verblijf het risico lopen gearresteerd en vastgehouden te

worden (tijdens een politiecontrole, tijdens administratieve procedures, tijdens controles op de werkplek, enz.)

Administratieve detentie is een maatregel uitgevoerd door de Dienst Vreemdelingenzaken (in tegenstelling tot strafrechtelijke hechtenis op bevel van een gerechtelijke autoriteit). De Belgische staat definieert detentie in een gesloten centrum als een middel om een uitzettingsbevel uit te voeren en niet als straf. Maar deze detentie -ook al wordt deze 'administratief' genoemd- is en blijft een vrijheidsberoving. De infrastructuur van gesloten centra heeft veel gemeen met die van een gevangenis: beveiligingsapparatuur (dubbele poorten, hangslotdeuren, tralies voor de ramen), quasi-constante bewaking van gevangenen, zeer strikte leefregels, het toepassen van disciplinaire sancties, de organisatie van zoekingen, beperkte toegang tot de buitenwereld, enz.

Bovendien kennen mensen die opgesloten zijn in een gesloten centrum de uitkomst en duur van hun detentie niet²⁰. Naast het lijden

omwille van de opsluiting zelf, zijn er ook de trauma's vanwege het migratietraject, de vele jaren die men in België ondergedoken heeft doorgebracht of de angst om terug te moeten keren naar een land waar ze in gevaar zijn. Dit heeft uiteraard zeer negatieve gevolgen voor de geestelijke en lichamelijke gezondheid van mensen in een gesloten centrum.

De omstandigheden van detentie en uitzetting zijn allesbehalve transparant. Verenigingen en burgers hebben weinig toegang tot informatie over wat er binnen de muren gebeurt. Personen die werden opgesloten in een gesloten centrum getuigen over regelmatig gebruik van geweld door bewakers of politie-agenten die verantwoordelijk zijn voor het uitvoeren van de uitwijzingen. Dit varieert van racistische opmerkingen tot zwaar fysiek geweld.

In onze workshops hebben we samen met de ervaringsdeskundigen besloten dat gesloten centra eigenlijk gevangnissen genoemd moeten worden. Toch blijft detentie in een gesloten centrum de hoeksteen van het Belgische migratiebeleid; wat nogmaals het onmenselijke karakter van dat beleid aantoont.

Een kind sluit men niet op ?

Na verschillende veroordelingen door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens stopte België in 2008 met het opsluiten van minderjarigen in gesloten centra. Op 14 augustus 2018 komt België hierop terug en wordt de detentie van gezinnen met kinderen in een gesloten centrum opnieuw toegepast.

De Raad van State besluit in april 2019 het koninklijk besluit op te schorten dat de detentie van kinderen mogelijk maakte. Deze beslissing wordt gemotiveerd door de geluidsoverlast, veroorzaakt door de nabijheid van de luchthaven bij bepaalde centra, waaraan de opgesloten kinderen worden blootgesteld.

Begin mei 2019 kondigt Staatsecretaris Maggie De Block aan dat de regering en de Dienst Vreemdelingenzaken ervoor zullen zorgen dat er geluidsisolatie zal worden aangebracht in de gezinseenheden van de gesloten centra... Het vervolg hierop is tot op heden onduidelijk.

²⁰ De detentieperiode in een gesloten centrum kan in principe niet langer zijn dan twee maanden. Maar deze periode kan eenmaal onder bepaalde voorwaarden worden verlengd, en vervolgens opnieuw tot maximaal acht maanden (maar alleen bij besluit van de minister en in geval van gevaar voor de openbare orde of de nationale veiligheid). In de praktijk worden deze termijnen niet altijd gerespecteerd...

POLITIEKE STRIJD EN MOBILISATIE

In heel Europa organiseren mensen zonder wettig verblijf zich om op te komen voor hun rechten.

In België zijn autonome groepen van mensen zonder wettig verblijf, 'de collectieven van mensen zonder papieren', opgericht om hun situatie aan de kaak te stellen en te proberen het migratiebeleid te beïnvloeden. Vandaag zijn er verschillende collectieven van mensen zonder wettig verblijf werkzaam maar hun bestaan schrijft zich in in een lange geschiedenis van politieke strijd. Dit zijn hun voornaamste politieke eisen:

- de regularisatie van alle mensen zonder wettig verblijf
- de sluiting van de gesloten centra
- vrij verkeer van personen
- het stopzetten van uitwijzingen
- het stoppen met criminaliseren van mensen zonder wettig verblijf
- het respecteren van de grondrechten (o.a. toegang tot medische zorg en onderwijs)
- het respect en de toepassing

van de rechten van het kind

FOCUS OP REGULARISATIE

Gezien het gebrek aan legale kanalen is regularisatie de belangrijkste eis van de collectieven van mensen zonder wettig verblijf.

'Regularisatie is een administratieve procedure waarmee een persoon die niet of niet langer over een verblijfsvergunning in België beschikt, 'bij uitzondering' een verblijfsrecht kan krijgen indien hij zich reeds op Belgische grondgebied bevindt'.²¹

In de Vreemdelingenwet is er een wettelijke bepaling²² die als basis dient voor de regularisatieprocedure. Deze stelt dat personen kunnen worden geregulariseerd op basis van 'uitzonderlijke omstandigheden', voornamelijk om humanitaire of medische redenen. De beoordelingsvrijheid van de Dienst Vreemdelingenzaken is hierdoor zeer ruim: deze uitzonderlijke omstandigheden zijn namelijk niet omschreven in de wet.

In 1974, 1999 en 2009

organiseerden collectieven van mensen zonder wettig verblijf in samenwerking met andere verenigingen uit het middenveld allerlei acties (bezettingen, hongerstakingen, betogingen, enz.) om de regularisatie van mensen zonder wettig verblijf af te dwingen. Als gevolg van deze mobilisaties heeft België 'eenmalige' regularisatiecampagnes opgezet waarin tijdelijk de uitzonderlijke omstandigheden wel werden gespecificeerd. De Dienst Vreemdelingenzaken bleef wel de aanvragen tot regularisatie geval per geval behandelen. Door deze tijdelijke collectieve regularisatiecampagnes konden mensen zonder wettig verblijf, mits te voldoen aan bepaalde voorwaarden, een verblijfsvergunning verkrijgen (50.000 mensen in 1999; 40.000 in 2009).

Tot op heden worden aanvragen die na de regularisatiecampagne van 2009 zijn ingediend nog steeds behandeld door de Dienst Vreemdelingenzaken in overeenstemming met artikel 9 bis, waar nog steeds niet wordt verduidelijkt wat 'uitzonderlijke omstandigheden' zijn.²³ Dit zorgt voor grote rechtsonzekerheid. Regularisatie wordt in feite beschouwd als een uitzonderingsbeleid, een gunst

die wordt verleend aan bepaalde mensen zonder wettig verblijf. In 2018 werden slechts 1500 regularisaties toegestaan.

Voor collectieven van mensen zonder wettig verblijf is regularisatie de enige manier om een verblijfsvergunning en dus rechten te bekomen.

Vandaag de dag zijn er nog steeds veel initiatieven van mensen zonder wettig verblijf die zich organiseren in groepen, projecten en collectieven om hun rechten op te eisen. Veel collectieven, zoals La Voix des Sans Papiers de Molenbeek, La Voix des Sans Papiers de Saint-Josse, La Voix des Sans Papiers de Liège, het Comité van Vrouwen zonder Papieren, het collectief van Afghanen, het Latijns-Amerikaans collectief voor regularisatie, de Werknemers met en zonder papieren van ACV, het collectief 2009, het collectief van la Maison des Migrants, enz. zijn vertegenwoordigd in de Coördinatie van mensen zonder papieren, die in 2014 werd opgericht. Het doel van de Coördinatie is het ondersteunen van de acties van elk collectief en het opzetten van gezamenlijke acties.

De acties en eisen van deze collectieven komen zelden in de media. Daarom creëerden ze zelf hun eigen media (Sans-Papiers TV,

²¹ CIRÉ (Coordination et Initiatives pour Réfugiés et Étrangers), ' Régularisation, où en est-on ? ', avril 2014

²² Artikel 9bis van de wet van 15/12/1980

²³ Lang in België wonen, familie en sociale banden hebben, werken of kinderen op school hebben worden niet noodzakelijkerwijs als uitzonderlijke omstandigheden beschouwd!

Journal des Sans-papiers om hun eisen en acties zichtbaar te maken. Naar aanleiding van de federale, regionale en Europese verkiezingen in mei 2019 heeft de Coördinatie van mensen zonder papieren een heel dossier met onderbouwde aanbevelingen en eisen opgesteld. De woordvoerders van de verschillende collectieven zijn experts die een nieuw licht kunnen werpen op de situatie van mensen zonder wettig verblijf en op het migratiebeleid in het algemeen, maar ze krijgen zelden het woord in de media.

“

De migratiecrisis, en vooral die van mensen 'zonder papieren', is de crisis van onze eeuw. Het is een schande voor zogenaamde democratische landen om mensen in deze situatie aan hun lot over te laten.

”

Rabia Benkhabba

07

BIBLIOGRAFIE

Publicaties, boeken en websites, geraadpleegd voor deze uitgave

ASSOCIATION DES JOURNALISTES PROFESSIONNELS (AJP) ET ACTION CINÉ MÉDIAS JEUNES (ACMJ), 'Le Manuel pédagogique des journalistes en classe' op http://www.ajp.be/telechargements/jec/manuel_pedagogique.pdf

ASSOCIATION DES JOURNALISTES PROFESSIONNELS (AJP), 'La diversité au sein de la profession de journaliste Association des journalistes professionnels Etude portant sur l'égalité et la diversité au sein des effectifs journalistiques en Fédération Wallonie-Bruxelles' op <http://www.ajp.be/telechargements/diversite/diversite2015.pdf>

BONVOISIN, Daniel, 'Entre liberté et dépendance, les médias sur le fil' op <https://media-animation.be/Entre-liberte-et-dependance-les-medias-sur-le-fil.html>

BLOGIE Elodie, 'La couverture médiatique de la migration plus négative en Flandre qu'en Belgique francophone', Le Soir, mei 2019

(COLLECTIF) Anne DUJARDIN, Olivier STANDAERT, Adrien DE FRAIPONT, Fabienne LALOUX, Carmelo VIRONE, 'Le métier de journaliste. De la précarisation à la recherche de nouveaux moyens d'action' op <https://smartbe.be/wp-content/uploads/2015/12/Etudes-Pigistes-Les-Cahiers-3.pdf>

(COLLECTIF) Kati VERSTREPEN, Benoit DHONDT, Bobber LOOS, Katrin VERHAEGEN, Wout VAN DOREN, Jana SCHELLEMANS, Elsy BYUMA,

Julie GOEDHUYTS, 'Het vreemdelingenrecht in 101 antwoorden' Intersentia, 2019

COORDINATION SANS-PAPIERS Belgique, 'Recommandations pour les élections fédérales, régionales et européennes du 26 mai 2019, enquête sur la situation des sans-papiers', avril 2019

CONSEIL DE DÉONTOLOGIE JOURNALISTIQUE, 'Recommandation pour l'information relative aux personnes étrangères ou d'origine étrangère et aux thèmes assimilés' op <https://lecdj.be/telechargements/carnet-9-Recomm-personnes-etranangeres-avec-lexique-PQ-2.pdf>

CONSEIL SUPÉRIEUR DE L'ÉDUCATION AUX MÉDIAS, 'L'éducation aux médias en 10 questions', octobre 2011

CIRE (Coordination et Initiatives pour Réfugiés et Étrangers), 'Ceci n'est pas un réfugié climatique', CIRE, avril 2010

CIRE (Coordination et Initiatives pour Réfugiés et Étrangers), 'Régularisation, où en est-on?', CIRE, avril 2014

CIRE (Coordination et Initiatives pour Réfugiés et Étrangers), 'On ne choisit pas de vivre sans papiers', CIRE, mei 2017

CIRE (Coordination et Initiatives pour Réfugiés et Étrangers), 'Les centres fermés', CIRE, 2019

FALQUY Ingrid, 'L'expatriation est-elle un euphémisme pour ne pas nommer l'immigration?' op <https://www.slate.fr/story/176298/expatriation-immigration-connotation-racisme>

FRAU-MEIGS Divina, 'L'éducation aux médias (un kit à l'intention des enseignants, des élèves, des parents, des professionnels)' op <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000149278>

FONSNY Pauline, 'A l'usage des vivants', Belgique, Contre-ciels ASBL, 2019, documentaire, 28 minuten

LEHERTE Odile, 'Transmigrant': un mot qui fait son chemin op https://www.rtbef.be/info/inside/detail_transmigrant-un-mot-qui-fait-son-chemin?id=10078922

LEONARD Sophie, 'La logique médiatique fabrique-t-elle de l'uniformité ? ' op <http://www.iteco.be/revue-antipodes/presse-radio-tele-medias-et-diversite/Pluralisme-des-medias-et#nb2>

MAZZOCCHETTI Jacinthe, YZERBYT Vincent, ' CRISE MIGRATOIRE : LE DISCOURS MÉDIATIQUE ALIMENTE-T-IL LA PEUR DES MIGRANTS ? ' in Société en changement, n°7, mei 2019, UCL Louvain, iacchos

VERTONGEN Youri Lou, ' Histoire de la figure du migrant depuis 1831 ' op <http://inegalites.be/Histoire-de-la-figure-du-migrant>

<http://www.gettingthevoiceout.org/>
<http://regularisation.canalblog.com/>
<http://www.mineursenexil.be/>
<https://migrationsetluttessociales.wordpress.com/>
<https://sanspapiers.be/>
<https://www.semiraadamu2018.be/>

08 COLOFON

Redactie

Sarah Bahja
Ellen De Leener
Valentin Fayet

Begeleiding workshops

Sarah Bahja
Valentin Fayet
Ousmane Manli
Maaika Santana
Ronnie Tack
Ellen De Leener

Met de interventies van

Abdoulkarim Bah
Apollinaire
Hadiza
Adama Barry
Berthe
Binta Fatmata Sowe
Charaf-Eddine Sadik
Hocein Ouamara
Coco Bola
Delya-Ekong Shelenge
Lucine Lowe
Sow
Rabia Benkhabba
R.
Said Elouizi
Mohamed M'tiri
Stella Dimo
Fortunat Kabwe Beya

Bah Mamadou Moussa
Mamadou Taslim Diallo
Oury Diallo
Boubacar Wann
Balde Ibrahima Koin

Proeflezen

Benjamin Durand
Sébastien Franco
Maxime Kouvaras
Maaika Santana
Veerle Depoorter
Nele Verbist

Grafische vormgeving

Auplurriel

Met dank aan

Sophie Lejoly
Flor Didden

Met de steun van Fédération Wallonie- Bruxelles Welzijnsvzw

In dezelfde serie :

- La propagande au ralenti tome I –
1) de la propagande nazie à la publicité
2) la propagande du groupe Etat
islamique
- La propagande au ralenti tome II –
Nous, les Belges, Eux les colonisés

In dit derde deel van 'propaganda in slow motion' nodigen wij u uit om de beeldvorming van mensen zonder wettig verblijf in de media onder de loep te nemen. Dit om de impact van mediaberichten op onze beeldvorming van de wereld beter te begrijpen. Vier grondige analyses van fragmenten uit Belgische televisiejournaals vormen de basis van deze uitgave. Dit boekje stelt ons in staat onze verbeelding en vastgeroeste ideeën te deconstrueren én de situatie van mensen zonder wettig verblijf beter te begrijpen.

Dit pedagogisch werkinstrument is gemaakt door de organisaties ZIN TV, Pigment vzw, Samenlevingsopbouw Brussel vzw en een werkgroep van mensen zonder wettig verblijf. Het is bedoeld voor iedereen die aan slag wil met media-educatie rond het thema van mensen zonder wettig verblijf.

©ZIN TV, Pigment vzw, Samenlevingsopbouw Brussel vzw – 2019
www.zintv.org
www.samenlevingsopbouwbrussel.be
www.pigmentvzw.be